

2009

DRIEMAANDELIJKS CONTACTBLAD
JAARGANG XL

2

de maaseikenaar de maaseikenaar

PENSIONAAT URSULINENKLOOSTER

INHOUD

65	Woord vooraf
66	Lezers schrijven ons (De Vossenbergsstraat)
68	Maaseik en het Verbond voor Heemkunde
73	Maaseiker spreekwoorden, zegswijzen en gezegden
74	Uit het rijke roomse leven. Het pingluiden
75	Leiding Welpen Maaseik (foto 1938)
76	Prins Werner I en Hendrik I 2009
77	De gedichtendag

78	Oorlogsverhaal uit mijn studententijd
80	Wist ge?
81	In memoriam Desirée Latour (1922 – 2009)
82	Een oorkonde met zegel uit 1486
84	Massy, the French Connection
86	Oproep Leo Dalemans
87	Maaseiker grenswacht 1934 – 1940
88	Dènke en veule van de Maaslenjer zit in z'n spruuëke en gezèkkes

de maaseikenaar

Het Ursulinen- klooster van Maaseik

In 1837, na de Franse Revolutie, nemen vijf zusters Ursulinen uit Tilburg hun intrek in het oude 17de-eeuwse Minderbroederklooster. Hun opdracht was de bestaande armenschool uitbreiden tot een volwaardige basisschool en een pensioenat voor jonge dames oprichten. De Ursulinen hebben dit meer dan 150 jaar met volle overgave gedaan. De bouw van het internaat - zoals we het nu nog kunnen zien in de Boomgaardstraat - begint in 1884 en gaat een bloeiende toekomst tegemoet met meisjes uit vele landen: België, Nederland, Duitsland, Ierland, Zwitserland, Hongarije, Spanje en zelfs Afrika! Het onderwijs gebeurde in het Frans. In 1976 wordt het internaat afgebouwd en later bestaat het onderwijzend personeel enkel nog uit leken. Nu worden de gebouwen gebruikt als tentoonstellingsruimte, door de stedelijke academie voor Muziek & Woord en het John Selbachmuseum (met schilderijen en poppen).

94	De tijd vliegt snel (krantenberichten uit 1929)
95	Maaseiker carnavalliedje 2009
95	Steunabonnements
96	Aldeneik in de wereld van Kla Paumen
98	Emundt van Oeteren, canonic tot Thorn (1580 – 1634)
99	Torenfeesten op zondag 14 juni 2009
100	Maaseik en China
105	Jan, Jef en Marie ... Wo sind sie gebleiven?
106	Groot Nederlands Dictee 2009 (Davidsfonds)
108	Verhalen van oud-pensionaires van de ursulinen
	- Op pensioenat in de oorlogsjaren
	- Herinneringen aan mijn pensioenat bij de ursulinen
	- Het kostschoolleven bij de ursulinen vanaf 1950 tot 1954
116	Zangkoor ursulinen olv. zuster Godelieve
117	Vastelaovend, een halve eeuw geleden
118	Aafstand (Dialectpoëzie)
119	Maaseikenaren wandelen de Kennedymars 2009
120	Uit oude kranten
121	Nog een onbekend statutenboek van Maaseik ontdekt
124	Advertenties uit het jaar 1900

Foto's omslag: Documentatiecentrum en Isabel Kraewinkels

Foto binnenzijde omslag: Wim Corstjens

Layout cover: Rita Westhovens

Abonnementen verkrijgbaar door storting op nr. 001-0678921-94 t.n.v. De Maaseikenaar, Maaseik, met vermelding: abonnement 2009 (of: geschenkabonnement 2009 voor ... naam + adres).

Abonnementsprijs voor het ganse jaar: België: € 12, overige landen € 16 en € 20 rest van de wereld.

Een steunabonnement kan vanaf € 25.

Fortis: 001-0678921-94
IBAN: BE87 0010 6789 2194
BIC: GEBABEBB

Argenta: 979-5791810-42
IBAN: BE81 9795 7918 1042
BIC: ARSPBE22

Abonnees worden verzocht hun eventuele adreswijziging mee te delen aan ons redactielid John Golsteyn, Verloren Kost 86, 3680 Maaseik, ☎ 089-565758, of e-mail: redactie@demaaseikenaar.be

Iedere auteur blijft verantwoordelijk voor het door hem ingestuurde artikel. Geen uittreksel, afdruk of overname uit "De Maaseikenaar" mag geschieden zonder bronvermelding.

Teksten voor volgende editie vóór 1 juni 2009 aan Tony Van Wijck, Maastrichtersteenweg 11, 3680 Maaseik (tony.vanwijck@skynet.be).

Medewerkers

Simone Coolen
Jan Gerits
Jaak Hoedemakers
Theo Kees
Jos Klaps
Bert Mersch
Yvonne Tiesters
Jaak Van Dinter
Valentijn Vanroy
Frieda Van Wijck
Wouter Wetzels

Redactie

Harry Beenders
Jaak Bergers
Martin Boonen
Wim Corstjens
Marcel Cuyx
John Golsteyn
Thérèse Hendrickx-Godelaine
Herman Hendrix
Rik Nulens
Koen Smits
Tony Van Wijck
Jacqueline Wolfs-Godermans

Verantwoordelijke uitgever:

Tony Van Wijck, Maastrichtersteenweg 11, B-3680 MAASEIK

Bezoek onze vernieuwde website www.demaaseikenaar.be en blijf op de hoogte van de laatste aanpassingen en aanvullingen.

WOORD VOORAF

Herman Hendrix

“Maaseik laat je niet los” roepen de 41.000 exemplaren van de nieuwe toeristische informatiebrochure... en dat nog wel in vier talen!

Daarnaast heeft de China-expo duidelijk bewezen dat ons stadje inderdaad “oergezellig” is, niet alleen voor de talrijke toeristen, maar zelfs voor de Chinese ambassadeur die op 22 januari hier op bezoek was.

Twee maanden later was het ook weer volle bak, toen de internationale Halfvastenstoet o.l.v. prins Werner I door de straten trok. Hetzelfde kan gezegd worden van de “Nacht van de Geschiedenis”, die twee dagen later plaatsvond, toen het “rijke roomse leven” van onder het stof werd gehaald. Als klap op de vuurpijl wist het Documentatiecentrum een manuscript uit 1486 op de kop te tikken, dat toevallig op het internet werd ontdekt. Dat Maaseik op gebied van industrie nu niet onmiddellijk een eerste viool speelt, is al langer geweten, maar in een tijd van economische recessie is het toch hartverwarmend dat N.V. Raedschelders de Uniso Award Maaseik in ontvangst mocht nemen. Immers, de tewerkstelling is niet alleen veiliggesteld, maar men verwacht zelfs een economische groei met de opening van nieuwe knooppunten in België.

Ook Noliko Maaseik speelde zich weer in de belangstelling door “simpelweg” voor de twaalfde keer de Beker van België te winnen. Proficiat!

Dat Maaseik zijn regionale positie wil versterken, is alleen maar toe te juichen; of zoals het eens werd gezongen in de Maaseiker Revue:

Wie voelt er zich hier in ons stadje niet thuis?

Of laat ik het zo eens omschrijven:

*Maaseik is de living en Limburg ons huis,
waar men eeuwig zou willen verblijven.*

*En zegt men soms dat we grootsprakerig zijn,
dan zegt men dat om ons te pesten;
want mensen, ik kan er toch ook niets aan doen,
tja, we zijn nu eenmaal de besten.*

*Al heeft men te Brussel een operagebouw,
en zingt Aarschot zijn operette,
men komt graag naar hier, al was het maar om
de bloempjes eens buiten te zetten.*

*Al lijkt de stad Brugge Venetië in 't klein,
en is Hasselt een stukje bekakter,
al heeft Antwerpen dan het bekendst dialect,
het onze heeft toch meer karakter.*

*Maaseik, ongetwijfeld, dat is juist die band
van vriendschap; geen mens kan die missen;
en valt een hard woord, och, dat houdt nooit
lang stand,*

*of ik zou me heel sterk vergissen.
Die eigen geaardheid, die geven we door,
daar worden we dan mee geboren;
want neem ons Maaseik af, geloof het van mij,
dan hebben we alles verloren.*

Namens de redactie
Herman Hendrix

Lezers schrijven ons

Jacques van Dinter, Maaseik

66 *Aan de redactie van "De Maaseikenaar"*

Graag wil ik reageren op en medewerking verlenen aangaande het artikel over de foto in de Vossenbergsstraat in "De Maaseikenaar" nr.1/2009.

In een vorige mail van 13/11/2008 heb ik het volgende gemeld:

Mijn vader Arnold van Dinter, landmeter, betrok deze gebouwen na zijn huwelijk in 1920 om er een groothandel in "koloniale waren" te vestigen samen met zijn broer Pierre van Dinter, gemeenteontvanger (correct aangevuld door de redactie van "De Maaseikenaar").

Vóór die tijd was er een brouwerij, zoals er wel meer waren in die tijd in Maaseik. Ik herinner mij nog een drietal gemetselde putten, 'zowat 5 meter diep vanaf de keldervloer. Ook de schouwen deden er waarschijnlijk dienst voor de brouwerij of stokerij.

Door de nieuwe bestemming werden er nieuwe poorten gebouwd in diezelfde gevel om toegang te verlenen voor het vrachtvervoer.

Deze foto is dus gemaakt vóór 1920.

Hoogstwaarschijnlijk werd de Amerikaanse vlag uitgehangen ter gelegenheid van de bevrijding van 1918 en niet die van 1944. De eigenaars van het gebouw waren toen de drie gebroeders Verkissen, van wie Ferdinand burgemeester van Maaseik was.

Het voorste gedeelte van dit gebouw op de hoek met de "Kale plaats" was niet

*Vossenbergsstraat – huidige toestand –
foto: Rik Nulens*

het woonhuis van kleermaker Vancleef. Het pand was eigendom van de familie Van Venckenray, drukkerij en boekhandel op de Bosstraat 16.

Ik herinner mij er de stapels papier, knipsels, letterbakken en andere drukkerijmaterialen. Nog langer vóór die

tijd deed het pand dienst als biggenstal en kolenhok.

Dat was nog vóór mijn jeugdjaren.

Het andere hoekhuis met de "Kale plaats" was eigendom van kleermaker Vancleef, die er een winkel in jawel, "koloniale waren", hield, de plaatselijke buurtwinkel dus.

Vraag 2: Bijzonderheden over het gebouw of de brouwerij:

Vanaf hier verwijs ik naar een gedeelte van het eindwerk "Opleiding Toeristische Gids" 2000 - 2001 van mevr. Rooske Liefsoons, wonende op de Markt in Maaseik. Zij was zo vriendelijk mij de tekst over het bewuste pand ter beschikking te stellen voor "De Maaseikenaar".

Over "Den Prince van Luyc" op de Markt en de relatie tot het gebouw op de Vossenbergsstraat schrijft ze het volgende:

"Dit pand (op de Markt nvdr) heeft de wisseling van smaak en mode gedurende vele eeuwen weten te trotseren.

Na de dood van Antoon Meyers veranderde het huis meermaals van eigenaar. In 1800 kwam het in handen van de familie Verkissen. Deze familie heeft er meer dan een eeuw in gewoond. Het echtpaar Jan Verkissen - Agatha Krings baatte er een herberg uit. Blijkbaar was Jan Verkissen een commercieel man, want hij vroeg aan het stadsbestuur de toelating om achter zijn huis in de Vossenbergsstraat een eest op te richten. Een eest is een gebouw met een droogvloer waar gerst tot mout gedroogd wordt, de grondstof voor het brouwen van bier.

Nauwelijks enkele maanden later werd door Verkissen een aanvraag ingediend tot de oprichting van een brandewijnstokerij. Jarenlang was er in het pand (op de Markt nvdr) niet alleen een café, uitgebaat door de drie zonen van Jan Verkissen, namelijk Jean, Nicolaas en Ferdinand, maar ook een eest, een distillerie en een brouwerij. Deze laatste vormen van kleinindustrie vonden plaats in het pand op de hoek van de Boomgaardstraat en de Vossenbergsstraat

Opmerkelijk is nog uit het overzicht van mevr. Rooske Liefsoons:

"Nog vóór "Den Prince van Luyc" stond op die plaats het huis "Den Mol" wat door de grote stadsbrand in 1684 verwoest werd.

De vroegste exacte gegevens over het huis "Den Mol" (op de Markt nvdr) dateren uit het begin van de 17e eeuw toen het eigendom was van de belangrijke Maaseiker familie BACHUYS. Dit geslacht leverde verscheidene burgemeesters aan de stad Maaseik. Het aanzien van de familie komt tot uiting uit het feit dat in de volksmond haar naam gegeven werd aan een afgebrande plaats achter het toenmalige huis "Den Mol" namelijk het "Bachuys Hofke"."

67

Was het "Bachuys Hofke" de latere "Kale Plaats"?

Ik hoop dat mijn bijdrage enigszins een antwoord heeft kunnen bieden op de vraag bij de foto van de Vossenbergsstraat.

Met vriendelijke dank aan mevr. Rooske Liefsoons

Lezers schrijven ons

Sylvester Colson uit Elen merkt op dat de eeuweling Grootje Boutsen (Gertrude KENIS) in het Maaseiker Solt woonde en niet in Maaseik zelf (zie artikel in vorig nummer). Grootje was de meter van de meter van de moeder van Sylvester. Administratief en gemeentelijk gezien hing het Solt af van Maaseik, maar parochiaal van Tongerlo. Vandaar de aanwezigheid op de foto van de Maaseiker gemeentelijke overheid en van de geestelijken van de parochie Tongerlo.

Maaseik en het Verbond voor Heemkunde (1943-1944)

68 Lic. Jan Gerits

Ruim zeventig jaar geleden ontstond in Vlaanderen de georganiseerde heemkundige werking, met aandacht voor heemstudie en heemschut. Minder bekend is dat ook Maaseik daarbij was betrokken. De groeiende belangstelling voor de heemkunde was feitelijk het gevolg van het *“Leerplan voor het Lager Onderwijs”*, dat door de Vlaamse pedagoog Leo Roels (1882-1969) en zijn Waalse collega Léon Jeunehomme (1883-1961) was opgesteld en in 1936 als onderwijsmethode in de lagere scholen werd ingevoerd. Het leerplan was toegespitst op het heemgerichte onderwijs. In de rijksscholen werd voornamelijk de term *“milieustudie”* gebruikt, terwijl de katholieke scholen de voorkeur gaven aan de term *“werkelijkheidsonderricht”*. In pedagogische bladen en in andere tijdschriften werd in die tijd geregeld over die begrippen en hun inhoud van gedachten gewisseld, waarbij ook het woord *“heemkunde”* werd gehanteerd. Uit die periode dateren in Vlaanderen trouwens de eerste geschriften over de inhoudelijke betekenis van *“heem”* en *“heemkunde”*, meestal nog in relatie tot het onderwijs. Tussen het midden van de

jaren 1930 en het midden van de jaren 1940 verschenen tientallen artikels en brochures over die onderwerpen. Vooral besteedde men opvallend veel aandacht aan de *“heemkunde”* (1). Er groeide ook een eensgezindheid om *“heemkunde”* te beschouwen als een alzijdige studie van het *“heem”* (dorp, stad of streek) in verleden, heden en toekomst. In een interview, dat ik in 1991 met ere-inspecteur Leo De Wachter (1901-2001) in Antwerpen had, gaf hij volgende treffende omschrijving van het begrip heemkunde: *“Heemkunde is het samenbrengen van alle wetenschappelijke gegevens betreffende eenzelfde plaats en het nagaan van het onderlinge verband van die gegevens”* (2). De heemkunde wordt gedragen door twee pijlers, namelijk de *“heemstudie”*, die zich voornamelijk met het wetenschappelijk onderzoek over het verleden en het heden bezighoudt en de *“heemschut”*, die veeleer op het heden en de toekomst is gericht (3). In dat klimaat van toenemende belangstelling voor de *“heemkunde”* is dan de georganiseerde heemkundige werking ontstaan, met een opmerkelijke inbreng van onderwijzers en inspecteurs. Om aan die beweging een gestructureerde vorm te geven, werd op 6 mei 1939 te Brussel de *“Werkgemeenschap voor Heemkunde”* opgericht, die zich echter omwille van de oorlogsdreiging niet normaal kon ontplooiën en haar plannen niet ten uitvoer kon brengen (4). De *“Werkgemeenschap voor Heemkunde”* werd dan ook, onder druk van de *“Vlaamse Toeristenbond”* (V.T.B.) en Jozef van Overstraeten (1896-1986), die andere plannen koesterden, op 22 maart 1941 ontbonden. Jozef van Overstraeten, de toenmalige ondervredacteur van de V.T.B. en hoofdredacteur van het tijdschrift *“Toerisme”*, werkte vervolgens een plan uit om zelf de groeiende heemkundige belangstelling in een organisatie op te vangen en vorm te geven. Op zijn initiatief werd op zondag 21 september

1941 te Brussel het “Verbond van de V.T.B.-Studiekringen voor Heemkunde”, later kortweg “Verbond voor Heemkunde”, opgericht als een afdeling van de V.T.B. (5). Tijdens de tweede algemene vergadering, op 27 september 1942, werd de raad van het Verbond officieel aangesteld, met Jozef van Overstraeten als voorzitter. De nieuwe vereniging beschikte over twee tijdschriften, namelijk “*Toerisme*” en “*Heemkunde*”. Ze was regionaal en lokaal gestructureerd en werkte met consulenten, onder wie heel wat universiteitsprofessoren (6) en plaatselijke heemkundige correspondenten, tot wie voornamelijk onderwijzers, gemeentelijke bedienden en ook geestelijken behoorden (7). Vanuit de pedagogische sector werd, zoals hoger vermeld, de heemkundige werking daadwerkelijk aan de hand van talrijke publicaties gesteund. Onder die auteurs moet onderwijzer Felix Heidendal (1904-1999) worden vermeld (8). Hij was als nieuwe rijksinspecteur voor het lager onderwijs van 1950 tot 1954 woonachtig in Maaseik. Als voorstander van het “*Leerplan voor het Lager Onderwijs*” en als theoreticus van de heemkundige werking, had hij al in 1940 een handleiding laten verschijnen, die in 1941 een tweede druk kende (9).

Dr. Jan Gessler, heemkundige consulent voor volkskunde

Bij het samenstellen van een lijst van consulenten of wetenschappelijke raadgevers, die vanuit hun vakgebied de heemkundige werking in Vlaanderen moesten adviseren, stelde Jozef van Overstraeten zich eveneens in verbinding met prof. Dr. Jan Gessler (Maaseik, 8 januari 1878 - Heverlee, 2 april 1952), de eminente classicus, die sinds 1927 aan de Katholieke Universiteit van Leuven methodologie, geschiedenis van de pedagogiek, volks en middeleeuws Latijn en volkskunde doceerde (10). Een dergelijke geleerde met een grote wetenschappelijke uitstraling was uiteraard zeer welkom in het “Verbond voor Heemkunde”, dat zich inmiddels op een ruime belangstelling vanuit de universitaire wereld kon verheugen, zowel in Gent als in Leuven. Ook de Leuvense professoren Dr. Albert Carnoy (1878-1961), Mgr. Dr. Hendrik De Vis (1885-1949), Dr. Ludovic Grootaers (1885-1956), kan. Dr. Raymond Lemaire (1878-1954), kan. Dr. René Maere (1869-1950), kan. Dr. Gaston Polspoel (1898-1981), Dr. Jan F. Vanderheyden (1903-1987) en Dr. Hendrik-Jozef Van de Wijer (1883-1968)

Dr. Jan Gessler (1878-1952)

Arnold Corstjens (1922-1978)

maakten deel uit van de groep consulenten op wie het “Verbond voor Heemkunde” een beroep kon doen. Dr. Jan Gessler, wonende aan de L. Schreursvest 31 te Leuven, wordt op 15 september 1943 als consulent voor volkskunde vermeld, maar ongetwijfeld had hij al vroeger zijn medewerking toegezegd. Hij bleef die taak ook nog waarnemen in 1944 (11).

Arnold Corstjens, heemkundige correspondent voor Maaseik

70 Zoals hij in andere steden en dorpen had gedaan, contacteerde Jozef van Overstraeten ook voor Maaseik een plaatselijke heemkundige correspondent. Ook in de omliggende dorpen Kessenich, Ophoven-Geistingen (12) en Neeroeteren (13) was hij daarin geslaagd. Voor Maaseik nam Arnold Corstjens (Maaseik, 5 juli 1922 – 20 maart 1978), hulpgriffier, wonende in de Bosstraat 47, die taak op zich. Hij huwde later met Elisabeth (Elza) Knevels. Zijn naam als correspondent wordt vermeld op 1 juni 1943 en hij bleef die taak ook waarnemen in 1944 (14). Van Arnold Corstjens werd als correspondent verwacht dat hij informatie voor het tijdschrift zou doorgeven, de belangstelling voor de heemkunde in zijn stad zou wekken en, indien mogelijk, een plaatselijke werkgroep voor heemstudie zou oprichten. Men ging er ook van uit dat hij heemkundige vragen zou beantwoorden, *“die niet te vaag of te algemeen zijn gesteld”*. Over zijn concrete inzet en werking in de periode 1943-1944 zijn geen inlichtingen voorhanden. Er blijkt ook geen briefwisseling te zijn bewaard. Ongetwijfeld werd zijn inzet in het najaar van 1944 gehinderd door de tijdsomstandigheden, die een heemkundige werking haast onmogelijk maakten. Een andere correspondent, die weliswaar voor Diest optrad, maar later een “Maaseikenaar” werd, was de jonge kruisheer Willem Sangers (1915-1987), toen nog universiteitsstudent te Leuven,

die samen met Paul Cresens heemkundige correspondent was voor de Oost-Brabantse stad (15).

Heemkundige werking na de Tweede Wereldoorlog

Hoewel de structuur van het “Verbond voor Heemkunde” goed was uitgebouwd en zeer veel steden en dorpen in Vlaanderen erbij betrokken waren, kon een doeltreffende heemkundige werking onvoldoende van de grond komen, omdat men door de onzekere tijden niet de gewenste resultaten kon bereiken. De groots opgezette organisatie werd in 1944 volkomen ontworpen. Als een afdeling van de “Vlaamse Toeristenbond” (V.T.B.) geraakte het “Verbond voor Heemkunde” zelfs betrokken in de nasleep van de repressie. Jozef van Overstraeten, die zich tijdens de oorlog op het pad van de culturele collaboratie had begeven, moest op 28 januari 1945 als afgevaardigd beheerder van de V.T.B. en als verbondsvoorzitter ontslag nemen, maar liep nooit een veroordeling op (16). In het “Verbond voor Heemkunde”, inmiddels een zelfstandige vereniging los van de V.T.B., werd hij tot eind november 1945 opgevolgd door de West-Vlaamse dominicaan Dr. Gillis-Gerard Meersseman (1903-1988) (17) en vervolgens door Dr. ir. arch. Stan Leurs (1893-1973) (18). Na de oorlogsjaren werden inspanningen gedaan om het “Verbond voor Heemkunde” opnieuw te organiseren en op peil te houden, waarbij Dr. Aquilin Janssens de Bisthoven (1915-1999) (19), Dr. Jozef Weyns (1913-1974) (20), lic. Raf Van den Abeele (1919-2008) (21) en verscheidene andere vooraanstaande Vlaamse historici, filologen en volkskundigen nauw betrokken waren. De Verbondsleiding knoopte enigszins aan bij de werkwijze van tijdens de oorlog door het aanstellen van consulenten en correspondenten, van wie nog een lijst in 1947 verscheen (22).

De naam van Dr. Jan Gessler, die zich nogmaals als consulent voor volkskunde ter beschikking stelde, komt nog voor op die lijst (23). Op de namenlijst van correspondenten wordt Arnold Corstjens niet meer vermeld, klaarblijkelijk omdat hij had afgehaakt. Daarmee kwam een einde aan een daadwerkelijke vertegenwoordiging van het "Verbond voor Heemkunde" in Maaseik. Nadien werd de manier van werken met consulenten en correspondenten door het "Verbond voor Heemkunde" in Vlaanderen trouwens verlaten, mogelijk omdat ze weinig doeltreffend was gebleken en ook wel omdat geleidelijk overal in Vlaanderen plaatselijke heemkundige kringen werden opgericht, die zelf hun werking uitbouwden. De kortstondige medewerking van Dr. Jan Gessler als consulent en van Arnold Corstjens als correspondent is alleszins een wetenswaardige anekdote uit de rijke geschiedenis van het "Verbond voor Heemkunde".

(1) J. GERITS, *Doorbraak van de "heem"-gedachte in Vlaanderen*, in: *Heemkunde in Vlaanderen. Huldeboek dr. Jozef Weyns*, Winksele-Herent, 1992, blz. 35-39.

(2) J. GERITS, *Inspecteur Leo De Wachter en de "Werkgemeenschap voor Heemkunde" (1939-1941)*, in: *Ons Heem*, XLV, 1991, blz. 204.

(3) *Het Groot woordenboek der Nederlandse taal* (van Daele) omschreef jarenlang het begrip heemkunde als: "lokale, folkloristische aardrijkskunde". Dr. Frans Claes S.J (1928-2007), de eminente taalkundige en lexicograaf, reageerde deskundig op die nietszeggende en overigens onjuiste omschrijving. Vgl. F. CLAES, *De woorden heem, heemkunde en heemschut*, in: *Ons Heem*, XLIII, 1989, blz. 98-100; F. CLAES, *De termen heem, heemkunde, heemkring, heemschut en heemspiegel*, in: *Heemspiegel*, XII, 1991, nr. 1, blz. 2-6; F. CLAES, *Heem, heemkunde en heemschut*, in: *50 jaar Verbond voor Heemkunde. (Publikaties van de*

Stadsbibliotheek en het Archief en Museum voor het Vlaamse Cultuurleven, nr. 31), red. J. GERITS, Antwerpen, 1991, blz. 11-13. Over pater Frans Claes kan men de speciale aflevering van het tijdschrift *Oost-Brabant* (XLIV, 2007, nr. 1, 88 blz.) lezen. Zie ook: J. GERITS, Dr. Frans Claes S.J. (1928-2007) en *Limburg*, in: *Heemkunde Limburg*, 2007, nr. 3, blz. 15-16.

(4) Het programma van de "Werkgemeenschap voor Heemkunde" werd door de inspecteurs Leo Michiels en Leo De Wachter beschreven en toegelicht in de brochure: *Heemkunde*. (Brochurenreeks van de Vlaamse Opvoedkundige Vereniging), Antwerpen, 1939, 105 blz. Vgl. P. PEETERS, *Uit de archieven van K.C. Peeters. De Werkgemeenschap voor Heemkunde*, in: *Volkskunde*, CI, 2000, blz. 383-407.

(5) *Pionierstijd van de heemkundige werking in Vlaanderen*, red. J. GERITS, 's-Gravenwezel, 1991, 76 blz. (= *Ons Heem*, XLV, 1991, blz. 189-264). Zie vooral: J. GERITS, *Inspecteur Leo De Wachter en de "Werkgemeenschap voor Heemkunde" (1939-1941)*, (a.w., blz. 13-16). De groei van de heemgedachte in Limburg werd beschreven door J. GERITS, *Heemkunde en Vlaamse Beweging in Limburg*, in: *Ons Heem*, XLVI, 1992, blz. 253-263. Over inspecteur Leo De Wachter, auteur van het zesdelig "Repertorium van de Vlaamse gouwen en gemeenten. Heemkundige dokumentatie" (Antwerpen, 1942-1957), kan men lezen: J. GERITS, *Denkend aan Leo De Wachter (1901-2001), auteur van het "Repertorium van de Vlaamse Gouwen en Gemeenten"*, in: *Heemkunde Limburg*, 2006, nr. 4, 8-11; J. GERITS, *In memoriam Leo De Wachter (1901-2001)*, in: *Heemkundig handboekje voor de Antwerpse regio*, LV, 2007, nr. 1, blz. 1-6. Een artikel over hem voor het "Nationaal Biografisch Woordenboek" (deel XIX) is ter perse.

(6) De lijst der consulenten verscheen in: *Heemkunde*, I, 1942, blz. 32, 38 en 45; II,

1943, blz. 75, 82-83, 93 en 105; III, 1944, blz. 115-116, 121-122 en 137.

(7) De lijst van de correspondenten kan men vinden in: *Heemkunde*, I, 1942, blz. 10, 22, 38 en 50; II, 1943, blz. 68, 76, 83-84, 88-90, 98-99 en 104-105; III, 1944, blz. 122-124, 128-132 en 137-139.

(8) J. GERITS, *In memoriam Felix Heidendal* (1904-1999), *wegbereider van de heemkunde in Vlaanderen*, in: *Heemkunde Limburg*, 2000, nr. 2, blz. 10-12; J. GERITS, *Felix Heidendal* (1904-1999), *een leven voor onderwijs, literatuur en heemkunde*. (Limburgse Monografie, nr. 60), Genk, 2004, blz. 26-32.

(9) F. HEIDENDAL, *Leidraad voor Heemkunde*. (*Opvoedkundige brochures van het Christen Onderwijzersverbond*, nr. 7), Torhout, 1940; tweede druk: 1941.

(10) Over zijn leven en wetenschappelijk werk kan men lezen: R. ROEMANS e.a., *Biographica*, in: *Miscellanea J. Gessler*, dl. I, Deurne, 1948, blz. 13-43.

(11) *Heemkunde*, II, 1943, blz. 98; III, 1944, blz. 116.

(12) Priester Wim Rutten was correspondent voor Kessenich, terwijl Matthieu Wieërs als correspondent optrad voor Geistingen en Ophoven. Vgl. J. GERITS, *Correspondenten van het Verbond voor Heemkunde in Kessenich en Ophoven-Geistingen (1943-1944)*, in: *Dao raostj get*, XXVII, 2008, nr. 4, blz. 176-179.

(13) Voor Neeroeteren fungeerde onderwijzer Albert Mulders als correspondent. Vgl. *Heemkunde*, II, 1943, blz. 99; III, 1944, blz. 130.

(14) *Heemkunde*, II, 1943, blz. 84; III, 1944, blz. 129.

(15) *Heemkunde*, II, 1943, blz. 98; III, 1944, blz. 123.

(16) Vgl. J. GERITS, *Jozef van Overstraeten (1896-1986), stichter van het Verbond voor Heemkunde*, in: *Ons Heem*, XLI, 1987, blz. 37-40; J. GERITS, *Overstraeten, Jozef van*, in: *Nationaal Biografisch Woordenboek*, XVI, Brussel, 2002, kol. 609-618.

(17) J. GERITS, *Gillis-Gerard Meersseman*

O.P. (1903-1988), tweede voorzitter van het Verbond voor Heemkunde, in: *Ons Heem*, XLIII, 1989, blz. 34-39.

(18) P.J.A. NUYENS, *Leurs, Constantinus*, in: *Nationaal Biografisch Woordenboek*, VII, Brussel, 1977, kol. 511-518.

(19) J. GERITS, *Dr. Aquilin Janssens de Bisthoven, hoofdredakteur van "Mededeelingen van het Verbond voor Heemkunde" (1945-1947)*, in: *Ons Heem*, XLV, 1991, blz. 241-244.

(20) J. GERITS, *Weyns, Jozef Ambroos*, in: *Nationaal Biografisch Woordenboek*, XII, 1987, kol. 810-817. Zie ook: J. GERITS, *Denkend aan Dr. Jozef Weyns (1913-1974)*, in: *Dr. Jozef Weyns, pionier van de heemkunde in Vlaanderen*, Heist-o/d-Berg, 1999, blz. 7-22; S. VAN CLEMEN en S. WAUTERS e.a., *Achter de traditie. Op zoek naar een levend verleden. Leven en werk van Jozef Weyns*. (*Streekgericht*, 2), Antwerpen, 2008.

(21) L. STOCKMAN, *Biografie van Raf Van den Abeele*, in: *Ons Heem*, XXXVIII, 1984, 34-39; J. GERITS, *Ter nagedachtenis aan Raf Van den Abeele (1919-2008, penningmeester en ondervoorzitter van het Verbond voor Heemkunde*, in: *Heemkunde Limburg*, 2008, nr. 3, blz. 16-23.

(22) De namen van de consulenten werden opgenomen in: *Ons Heem*, VI, 1947, blz. 121-123. De lijst van de correspondenten verscheen in: *Ons Heem*, VI, 1947, blz. 87 en 135-137.

(23) *Ons Heem*, VI, 1947, blz. 122: "Gessler Jan, Dr., professor aan de universiteit, lid van de Nationale Commissie voor Folklore, L. Schreursvest 31, Leuven: volkskunde".

Maaseiker spreekwoorden, zegswijzen en gezegden

Tony Van Wijck

"Tón ze tieëge 'pisse' 'plasse' begoste te zègke, is het 'gezeik' begós."
(Pater Sangers)

1. Het juuëg neet. (= Het is niet dringend.)
2. Hae haet vâöl vel óm zi-jn mówl. (= Hij heeft veel praat, hij heeft een grote mond.)
3. Dae zi-jn zaak drèjt veerkantig. (= Zijn bedrijf doet het niet goed.)
4. Zich de lep ónger de sjoon ówtloupe. (= Meer dan zijn uiterste best doen.)
5. 'ne Wirvel of ein sjauw, slut allemaol ieeve gaw. (= Het ene is zo goed als het andere.)
6. Dao hunk de lup weer! (= Hij of zij trekt een droevig gezicht omdat hij zijn zin niet krijgt.)
7. Emes ówt zi-jnen druim helpe. (= Iemand de juiste uitleg geven.)
8. Vraoge stuiit vri-j en nae zègke is daobi-j. (= Neen heb je, ja kan je krijgen.)
9. Det wieërt mer doeëdgezwieëge. (= Daar praat men liever niet over.)
10. Höbs-te diech al gebaejd? (= Eerst bidden en dan pas beginnen te eten.)
11. Het gelsj wus neet op mi-jne rögk! (= Zoveel geld kan ik niet opbrengen.)
12. Iech kan mer onthawwe van twelf ore tot middig. (= Ik heb maar een kort geheugen.)
13. Dao hób iech mi-jn bóks aan gesjuurd. (= Daar heb ik veel verlies geleden.)
14. È good gedach is vâöl wieërd. (= Een goede gedachte is het halve werk.)
15. Det wieërt ein zate persessie. (Zegt een vrouw die haar man met vrienden ziet vertrekken.)
16. De's geine kal wieërd. (= Over zo iets onbenulligs praat ik niet.)
17. Geine frang (of euro?) op zi-jn lep hóbbe. (= Hij heeft geen geld meer op zak.)
18. Vuur niks geit de zón op. (= Alles heeft zijn prijs.)
19. Hij duit ze bi-jein. (= Hij heeft schrik.)
20. Ze verkoupe mèlk van ein blauw ków. (= Met water aangelengde melk.)
21. Ze hóbbe diech ligke woe-ste bi-j stuis. (= Ze zijn zeer gehaaid.)
22. Dae is zieëker doeër ein mispel (= wesp) gestoeëke. (= Als iemand zich kwaad maakt.)
23. Dae haet zieëker 'ne lèntworm. (= Die kan overdreven veel eten.)
24. Es det geit den kauft den os. (= Dat kan onmogelijk.)
25. Es iech zaat bèn zujt het ederein, mer es iech doeërs hób zujt het nemes! (Klaagzang van een drinkebroer.)
26. Det is eine van den angere kant. (= Hij is een homo.)

Uit het rijke roomse leven Het pingluiden

74 *Martin Boonen*

Tot ruim een eeuw geleden bestond er in Maaseik nog een eeuwenoud gebruik: elke avond om 9 uur werd er op een speciale wijze de kerkklok geluid met korte, afgemeten slagen. De Maaseikenaars noemden deze manier van luiden "pingelen", het luiden van de pingel. De koster, die voor deze karwei instond en elke avond weer en wind moest trotseren om naar de kerk te trekken, kreeg hiervoor van de parochie een geldelijke vergoeding.

Maar toen de man wegens zijn hoge leeftijd deze avondlijke kerkgang niet meer aankon, werd op een silvesteravond de eerbiedwaardige traditie afgeschaft tot groot ongenoegen van de burgerij. Daarom liet de toenmalige deken Drijkoningen op de torenklok een klein mechaniekje aanbrengen, een zogenaamde "rammelaar", waardoor de klok elke avond om 9 uur automatisch sloeg. Daar het automaatje er toch was, liet men het Ave Maria ook klinken om vijf voor twaalf 's middags en om vijf voor vijf 's avonds.

De heer Arnold Claessens, die maar liefst 54 jaar lang koster van de Sint-Catharinakerk was, wist in zijn tijd te

vertellen dat in de tijd voor de Franse periode, dus voor 1796, het dagelijks luiden van de ping aan de koster vergoed werd met een kop haver. Dezelfde man vertelde ook het verhaal dat ooit een vreemde reiziger op weg naar Maaseik in het veld plots door de duisternis werd overvallen en verdwaalde. Vol angst prevelde de arme man een schietgebedje en jawel hoor, plots hoorde hij de kerkklok en wist hij in welke richting hij moest verder stappen.

Heelhuids arriveerde hij in Maaseik en uit dankbaarheid richtte hij er een stichting op in de parochiekerk, een stichting die bepaalde dat elke avond om 9 uur de klok moest worden geluid. Met het geld van de stichting kon de klokkenluider, de koster, hiervoor vergoed worden. Zo zou het "pingelen" zijn ontstaan, een mooi verhaal dat koster Claessens ooit vertelde aan de heer Jules Frère, die het publiceerde. We zullen het dus maar geloven.

Eerwaarde heer Bernard Claessens, kunstminnaar en in zijn tijd directeur van de technische school Sint-Jansberg, hield er een andere verklaring voor het fenomeen "pingelen" op na. Hij meende het oude gebruik te kunnen verklaren aan de hand van de aflaatbrief die de kerk van Maaseik in 1342 ontving van de paus in Avignon. De brief, nog steeds bewaard in onze kerkschat, hield in dat aan iedereen die bij het luiden van de avondklok drie weesgegroetjes bad, een volle aflaat werd verleend. Omdat het luiden van de kerkklok en zeker het

bidden van het angelus eerst vele eeuwen later door de kerk werd ingevoerd, meende E.H. Bernard Claessens te mogen veronderstellen dat de 14de-eeuwse aflatbrief uit Avignon aan de oorsprong ligt van het Maaseiker "pingelen". Een merkwaardige redenering vinden we, maar "gepingeld" werd er.

Tot slot een kleine toevoeging voor genealogen. Kusters in Maaseik waren:

- 1833: Renier Claessens
- 1866: Arnold Claessen
- 1877: Bernard Claessens

Leiding Welpen Maaseik, waarschijnlijk in 1938

Wim Corstjens

De eerste leidsters en aalmoezeniers van de Maaseiker welpen volgden een cursus in Hasselt, waarschijnlijk het kasteel van Herckenrode in 1938. De lessen waren gespreid over vier zondagen.

Op deze foto staan de eerste welpen die de overgang naar de verkenners maakten.

Oproep

Met dit tijdschrift, geachte lezer, proberen we al 40 jaar niet alleen de sluier op te lichten van wat er zich hier in het verre verleden heeft afgespeeld, maar willen we u ook laten genieten van alles wat ons stadje vandaag de dag uitdraagt. Hiervan getuigen de vele rubriekjes die in deze periodiek regelmatig aan bod komen, verlicht met de nodige foto's, tekeningen of achtergrondinformatie.

Toch hopen we dat iedereen, die iets merkwaardigs over Maaseik zou ontdekken of nieuwe ideeën zou hebben, waarvan men denkt dat ze de inhoud van "De Maaseikenaar" ten goede zouden komen, ons dit zou laten weten.

Gans Maaseik en de hele redactie zijn er u nu al dankbaar voor.

75

Liggend: ?, Jos Engelen.

Eerste rij vlnr.: Mathieu Kraewinkels, Wieke Raedschelders, Jaak Cremers, Mathieu Poukens, ? Raets.

Tweede rij vlnr.: Mathieu Sodermans, Hippoliet Damen, Michel Gutschoven, ? Kessels (?), ?, Jacky Boers (met doek om het hoofd), Winand Engelen, Jo Van der Donk en Joske Schaeken of Eric Hendrix.

Derde rij vlnr.: Antoine Denis, Mia Plaghki (Balou), E.H. Van den Elzen, Margriet Corstjens (Akela), E.H. Dieben.

Volgende personen waren in dat jaar ook lid van de welpen:

Renée Theunissen, Housen, Wijnen, Polfliet, Telen, Vancleef, Deluyker, Franssen, Fabry, Jeanne Beyens, Jeanneke Moors, Jos Engelen, Frans Simons, G. Timmermans, H. Brouns en Theo Brouns, Leo Peeters en Hotterbeekx.

*Jeugdprins 2009
Hendrik I*

Z.D.H. Prins 2009 Werner I

De gedichtendag 2009

Jaak Bergers

Dit jaar was de jaarlijkse gedichtendag, een coproductie van Stefan Flipkens (College H.-Kruis-Sint-Ursula) met zijn leerlingen, het Davidsfonds en de Stedelijke Bibliotheek een voltrefeer. Na een receptie in het College trokken honderden poëziefhebbers op pad door de feeëriek binnenstad by night voor de visuele presentatie van een aantal bekende gedichten tegen gevels in het centrum. De wandeling eindigde onder de Maasbrug waar als apotheose de winnaars van de limerickwedstrijd werden bekendgemaakt en het winnende gedicht op het Maaswater werd geprojecteerd. Na een kop lekkere, warme soep trok het gezelschap naar de bibliotheek. **Wouter Wetzels**, begeleid door het 'five four trio', bracht er een gedichtenreeks in het dialect ter afsluiting van een geslaagde organisatie.

Lees hieronder de winnende limericks van **Kaat Plasmans, Kim Vandendijk en Jeroen Creyns**.

1ste plaats

In 't midden van de markt van Maaseik
Daar staan de twee gebroeders Van Eyck

En hun grootste trots,
Dat was het Lam Gods,
Dat staat nu in de stad Gent te kijk
Kaat Plasmans

2de plaats

In Maaseik verbleven 2 vrouwen
Deze gingen een klooster bouwen
Vader was niet blij
Weet je wat hij zei?
Vrouwen mogen geen stenen sjuouwen
Kim Vandendijk

3de plaats

We hebben Chinezen in Maaseik
die maken de handelaars schatrijk.
En Jan en Hubert
die denken potver...
die gelen, die zetten ons te kijk.
Jeroen Creyns

77

Oorlogsverhaal uit mijn studententijd

78 *Jaak Hoedemakers*

Na de afronding van mijn lagere schooljaren in de dorpschool van Ophoven, vatte ik mijn humaniorastudies aan op het Koninklijk Atheneum van Maaseik in september 1939, uitgerekend tijdens de volledige oorlogsjaren. Want op het einde van dat eerste schooljaar brak de oorlog uit op 10 mei 1940 en die zou pas eindigen bij het voltooiën van mijn studies in 1945.

Komend uit een strikt katholiek gezin was het niet zo evident dat ik naar de staatsschool (de kolmeijèn, dialect voor école moyenne) ging; mijn ouders kregen wel wat kritiek te slikken van naaste familieleden. De voornaamste reden om toch te kiezen voor het Atheneum was dat wij er de schoolboeken konden huren, waar ze in het Kruisherencollege moesten gekocht worden.

Ik heb er nooit spijt van gehad omdat de school, dankzij zijn goede leraars, een heel goede reputatie had. Tijdens de oorlogsdagen voelden wij er ons veilig en geborgen. Wij kregen er iedere dag extra broodjes en vitaminen en 's middags koffie van gebrande gerst, die door huisbewaarder Baer Boonen werd gezet.

Huidig ereambassadeur, Maaseikenaar Louis Jaspers, was onder meer één van mijn klasgenoten.

Al die jaren ging ik vanuit Ophoven te voet naar school. Dat waren elke dag in totaal acht kilometer, heen en weer. Tijdens de strenge winter van 1941-1942 koos ik met schoolmakker Godfried Jaeken vanuit onze woonplaats het Leu de kortste weg, die in de meetkunde de rechte lijn is. We trokken ter hoogte van de huidige Belder op klompen het veld in over de keihard bevroren sneeuw. Aan de huidige Burgemeester Philipslaan moesten wij de toen nog niet gedempte stadsgracht oversteken.

Het wel en wee op de school beschreef ik in mijn "Oorlogsdagboek van een Student", dat een tiental jaren geleden in acht afleveringen werd gepubliceerd in het heemkundige tijdschrift van Kinrooi en waarin vooral het bevrijdingsjaar 1944 aan bod komt.

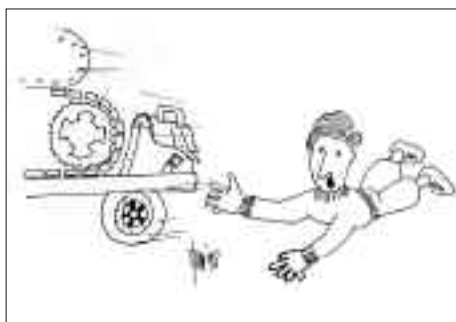
In september van dat jaar zou ik mijn laatste jaar op de wetenschappelijke afdeling hebben moeten aanvatten, maar daarvan kwam in de eerste maanden na september 1944 niets terecht. De scholen hadden hun deuren gesloten als gevolg van de beschietingen door de Duitsers vanuit Nederland. Het waren de strenge wintermaanden waarin de Engelsen bij ons ingekwartierd waren. Wekenlang sliepen wij met ons gezin in een kleine overwelfde kelder van onze oude gezinsboerderij als gevolg van de voortdurende granaatinslagen van over de Maas.

Het schooljaar 1944-1945 kon pas definitief van start gaan eind januari 1945, toen het geallieerde offensief vanuit het zuiden van Nederland op gang kwam. De school kon toen pas het normale leven van voor 1940 hernemen. Je kan dus stellen dat Maaseik de eerste Belgische stad was die door de Duitsers werd ingenomen en de laatste die werd bevrijd.

Het kostte mij ontzettend veel moeite en doorzettingsvermogen om na de turbulente bevrijdingsdagen de studiegeest weer te pakken te krijgen. Daarop werd bovendien voor mij nog een duchtige domper gezet door een na al die jaren lachwekkend maar voor mij op dat ogenblik dramatisch voorval. In april 1945 was de laatste fase van de strijd der geallieerden tegen Duitsland begonnen; voortdurend werd er nog militair materieel naar het front vervoerd. Toen ik op een zaterdag rond de middag het Atheneum verliet, reed een colonne Amerikaanse transportwagens heel traag over de Philipslaan richting Eikerpoort. Het waren voertuigen, nauwelijks een halve meter hoog, waarop reuzengrote tanks stonden, die naar het front werden vervoerd. Omdat ik op het laatste voertuig nog een zijte vlak achter het logge monster vond, dacht ik het middel te hebben gevonden om wat sneller thuis te geraken. Het zou echter faliekant aflopen.

Eens aan de Eikerpoort de bocht voorbij, versnelde het konvooi zijn vaart. Ter hoogte van de steenfabriek Schouterden op de Venlosesteenweg geraakte ik in paniek, want ik had geen zin om in de frontlinie verzeild te geraken. Bij het afspringen maakte ik een formidabele buiteling met alle gevolgen van dien. Mijn broek was totaal verscheurd en ik liep een aantal kneuzingen op aan armen en knieën. Maar het ergste was dat mijn schooltas met al mijn boeken en nota's, de geleende atlas van klasgenoot Lucien Boonen inclusief, op het gevaarte bleef liggen en voorgoed naar een onbekende bestemming werd meegenomen. Half versuft scharrelde ik recht en wierp nog een laatste blik op het stilaan uit mijn blikveld verdwijnende konvooi, een ingrijpende tegenslag voor mij op die lentedag van mijn laatste schooljaar, die mij de moed in de schoenen deed zinken.

Dankzij de hulp van mijn klasgenoten die mij loyaal hebben bijgestaan, ben ik de

noodsituatie gedurende die resterende maanden van dat schooljaar goed doorgekomen.

Het moet gezegd dat ook onze leraren in dat jaar, door de moeilijke tijd die we doormaakten, veel begrip voor ons hebben opgebracht, aangezien het schooljaar met een trimester werd verkort en wij desondanks toch de hele stof moesten zien te verwerken.

79

Aan het einde van mijn humaniorastudies volgde dan toch nog een heuglijk feit. Ik werd in dat jaar 1945 namelijk beloond met de regeringsmedaille, die voor de eerste keer tijdens het bestaan van het Atheneum van Maaseik werd toegekend. Op dat bronzen kleinood stond op de voorzijde in reliëf de mythologische reus Atlas die de wereldbol torst; op de achterzijde stond mijn naam gegrift. Het werd dus een heuglijke prijsuitreiking. Maar voor die plechtigheid had ik geen fatsoenlijk pak om aan te trekken. Het was nog de tijd van een groot tekort aan kleren en textiel. Veel vrouwen liepen toen nog met mantels, gemaakt van dekens die ze van de geallieerden hadden gekregen. Ons gezin was heel goed bevriend met de familie Henri Huysmans-Kleynjans uit de Grote Kerkstraat, waar mijn oudste zus als huishoudhulp was tewerkgesteld. Henri Huysmans, griffier aan het vredegerecht, werd tijdens de oorlog wegens hulp aan geallieerde piloten als politiek gevangene naar Duitsland

gevoerd. Toen, in juni 1945, was hij nog maar net uit het concentratiekamp teruggekeerd, totaal uitgemergeld. Ik kreeg een van zijn pakken die veel te groot voor hem was geworden. Kleermaker Thieu Hornicks uit Ophoven heeft het vakkundig versneden en omgekeerd en er een kostuum op maat van gemaakt.

Mijn trofee heb ik een aantal jaren met zorg bewaard op een dressoir van de woonkamer.

Tot mijn spijt is ze, toen mijn kinderen klein waren en vriendjes op bezoek kregen, op onverklaarbare wijze verdwenen. Maar de dankbare herinnering aan de school en de leraren die mij hielpen vormen, zal ik blijven koesteren.

80

Wist ge?

Wim Corstjens

Koninklijke Bibliotheek lanceert digitale bibliotheek 'Belgica'. Dag op dag 40 jaar na de inhuldiging van haar gebouwen op de Kunstberg brengt de Koninklijke Bibliotheek van België haar digitale bibliotheek 'Belgica' online. Deze bibliotheek biedt internauten waar ook ter wereld toegang tot het volledige gedigitaliseerde erfgoed van de 'Albertina'. Het gaat voorlopig om een miniem deel van de bijzonder rijke verzamelingen die in de magazijnen worden bewaard, maar je kunt toch al duizenden documenten op deze website terugvinden. Tekst, beelden en geluid illustreren de diversiteit van dit digitale erfgoed, dat gratis en permanent toegankelijk is. Rome is niet op één dag gebouwd. Ook 'Belgica' zal nog moeten groeien en beetje bij beetje een plaats veroveren in de wereld van de digitale bibliotheken.

Website Belgica Koninklijke Bibliotheek van België: <http://belgica.kbr.be/>

Belgica Koninklijke Bibliotheek van België, Keizerslaan 4, 1000 Brussel
Wetenschappelijke medewerkers: Ann Kelders - Tel: +32 2 519 57 88 en
Frédéric Lemmers - Tel: +32 2 519 56 64
Bron:

<http://faronet.be/blogs/jeroen-walterus/koninklijke-bibliotheek-lanceert-digitale-bibliotheek-belgica>

In memoriam Desirée Latour

(° 4 april 1922 † 22 januari 2009)

Thérèse Hendrickx-Godelaine

Plots, zonder het zelf te beseffen, zo had Desirée herhaaldelijk de wens geuit om uit deze wereld te mogen vertrekken. Hij is verhoord. "Het was een mooie dood", zoals één van haar kleinkinderen zei tijdens de zo serene uitvaartdienst. Haar leven was lang, maar vast niet saai. Ze maakte belangrijke gebeurtenissen uit de wereldgeschiedenis mee: het

interbellum, maar vooral de tweede wereldoorlog, die haar jeugd in grote mate beïnvloedde.

Haar studies startten in de Rijksmiddelbare meisjesschool en vervolgden in het Koninklijk Atheneum van Tongeren, waar ze zich als een knappe leerling ontpopte.

Jammer genoeg zouden de oorlogsprikelen hogere studies onmogelijk maken. Na de bevrijding werkte ze voor de Amerikanen, waar ze haar schoolse kennis van het Engels zeker kon uitbreiden.

In 1951 verliet ze haar dierbare Maaseik om met haar echtgenoot Leopold Deckers naar Congo te vertrekken. Het zou haar tweede vaderland worden en de bakermat van haar vier oudste kinderen.

Maar ook hier werd haar leven plots overhoop gegooid, toen ze einde 1960 met vier jonge kindjes terug naar België moest vluchten.

In Maaseik werd haar jongste dochter geboren. Hoe hectisch het leven ook was, toch bleef Desirée niet bij de pakken zitten. Kranig en vastberaden organiseerde ze haar nieuwe leven.

Zo werkte ze 25 jaar voor de liberale mutualiteit "Help U Zelve".

Desirée was een merkwaardige dame, een bekende en graag geziene persoonlijkheid, wilskrachtig en vrijgevochten.

Ze was verknocht aan Maaseik, haar vaderland en aan de liberale gedachte. Gedurende vele jaren is ze de bewaarde voorzitter van de "Liberale Vrouwen" geweest, waarvan ze tot op het einde van haar leven een heel trouw lid was.

Haar grote vreugde – en soms ook haar grote bezorgdheid – golden haar vier kleinzonen en later haar twee schattige achterkleindochtertjes, op wie ze enorm trots was.

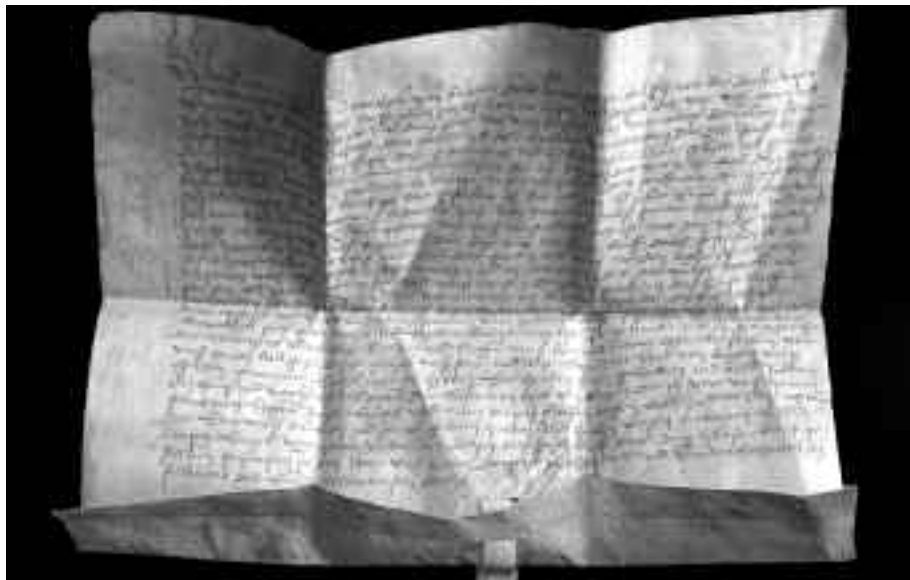
Mensen boeiden haar, daarom werkte ze in de Werkgroep Documentatie, waarvan ze één van de stichtende leden was. Haar familie, haar vele vrienden en kennissen zullen haar blijven missen.

Een oorkonde met zegel uit 1486

82

*Bert Mersch
Foto's Wim Corstjens*

zegel met als omschrift: Sigillum scabinorum de Eycke. Het betreft een transfixbrief, een oorkonde die vastgehecht was aan de hoofdbrief, waardoor de inhoud van die hoofdbrief veranderd of aangevuld werd. Die transfixbrief werd uitgegeven door de schepenbank van buiten, d.w.z. dat het hier gaat over een transactie van buiten de wallen. De schepenbank van binnen was bevoegd voor transacties binnen de wallen. Omdat de buitenbank over geen eigen zegel beschikte, werd het zegel van de binnenbank gebruikt. De transactie die hier juridisch wordt vastgelegd (zoals nu door de notaris en de registratie), betreft de verkoop van een pachtopbrengst door Arnt Exsters, een oud-voorzitter van de schepenbank, die ook uit andere akten gekend is en die

De voortdurende waakzaamheid van vrijwilligers uit het Documentatiecentrum heeft ertoe geleid dat de stad een originele oorkonde op perkament van de schepenbank van Maaseik kon aankopen. Het stuk dateert van 27 februari 1486 en is voorzien van een

waarschijnlijk tot de familie van de moeder van Barthélémy van Eyck behoorde. Barthélémy was immers een zoon van Ydria Exstersi. De verkoop van die pacht moest eigenlijk dienen als rente voor een lening. Aangezien in de middeleeuwen een renteverbod van

kracht was (rente was immers woeker), werd op deze manier dat verbod omzeild. Ook het bedrag van de lening wordt niet eens vermeld. De naam van de geldschieter kennen we wel: Vrancken Pollart, in 1478 ook voorzitter van de schepenbank van Maaseik. De mensen moesten toen lenen bij particulieren, omdat de Lombarden (denk aan de Lombardsteeg) echte woekerintresten aanrekenden.

Hieronder volgt de transcriptie van de inhoud van het document:

Wir Richter ind scepen(en) tot Eyck van buyten doin kont allen denghenen die diesen unsen tegenwoirdigen Transfixs brieff sullen sien off hoeren leesen ind tuygen dat voir unss comen ind verschenen is Arnt exsters nae dien dat Jan van kessel van oevermaes denselven Arnt voir uns oevergeguet heeft den pacht ind alle andere vurwarde die der houft brieff begrijpt, dae dijt unse transfixs doer gesteeken is, ind heeft der selve Arnt geliijt ind gekaut dat hij in rechtewitlker coumenschappen, In der tijt doe hij dat met recht wael doen mocht, vercocht heeft Vrancken pollartz, in der tijt unsen scholtet, den pacht den der houft brieff begriipt, dae dijt unse transfixs doer gesteeken is, Om ind van eyn seker som(me) geltz dair van sich der vurg(eseide) Arnt voir unss bedanckt heeft van Vrancken vurs(eid) gueder betalingen ind heeft sich dair umb der vurg(eseide) Arnt

exsters voir unss ontguet ind onterft mit den recht vanden pacht, in den houft brieff begrepen dar dijt vurs(eide) transfixs brieff doer gesteeken is, ind heeft Vrancken pollarts vurs(eid) dair ynne doin gueden ind erven mit den recht alss dat recht ind behoirlich was to geschien, Alsoe in voegen ind in manyeren dat der vurg(eseide) Vranck nu voertaen mach offte sijne erffgename(n) vurs(eid) moegen den selven pacht, in den houft breiff be greepen, alle aere heffen heyschen ind mit recht op den onderpandt creygen ind alle vurwarden die derselve houft brieff begrijpt, voirderen gelijk dat Jan van kessel ind ouch Arnt exsters ind houre beyder erffgenamenvoir gedaen mochten hebben, Beheltlick voir abremallick sijns guetz rechtz ind sonder abreleyde argelist. In orkonde ind in getuygenisse der waerhey, want wijr Richter ind Scepen(en) vurs(eid) lijen ind kennen dat alkle saeke voir unss comen ind geschiet sijn gelijk vurs(eid) steyt, ind wijr Schepenen tot Eyck van buyten vurs(eid) egeynen gemeynen siegel nijet en hebben, Soe hebben wijr gebedden ind bidden dane Er samen ind voir ..... scepenen der Stat van Eycke van bennen dat sij voir unss kunnen gemeynen scepenen. Amptz Siegel under aen diesen brieff hangen willen, dat wijr scepen(en) Amptz Siegel voir honne under aen diesen transfixs brieff, doer den houft brieff ge steeken, gehangen In den iaere uns heeren duysent vierhondert ind vj (zes) ind tachtentich ind februario der seven ind twintichsten daichs

Sigillum scabinorum de Eycke

Massy, the French Connection

Valentijn Vanroy, Zaventem

84 *Beste Martin,*

Mijn grootvader was Joseph Massy, zoon van Mathijs Massy en Mathilde Trips, geboren in Maaseik in 1883. Enige maanden geleden stopte daar één tak van de stamboom die ik probeer uit te bouwen.

Ergens in oktober voerde ik nog maar eens de zoekterm "Massy Maaseik" in op het internet en één van de resultaten blijkt een link te zijn naar de site van het "Documentatiecentrum Maaseik". Daarin vind ik een verwijzing naar uw artikel in "De Maaseikenaar" nr. 2 van 2007.

Omdat ik kort daarna in Overpelt was, nam ik de tijd om even verder te rijden en het bewuste artikel te raadplegen. Op een maandagochtend ontfermt Wim Corstjens zich in het Koetshuis over mijn vraag en toont mij, behalve het bewuste artikel, meteen ook de bronnen ervan: het archief van E.H. Drost, waarvan het Centrum een kopie in huis heeft.

De laatste paragraaf van uw artikel is: "Het lijkt ons een boeiende opdracht voor een afstammeling van Philbert Massy om aan zijn stamboom te

beginnen. Een uitstap naar Beaune lijkt ons een studiereis met brede perspectieven voor wie houdt van een superieur glas Bourgogne."

Ik geef dan ook meteen toe dat ik op de terugreis naar Zaventem in gedachten al op een terras in Beaune zat met een glas fijne Meursault...

In afwachting daarvan heb ik thuis het internet nog eens geraadpleegd, deze keer met "Massy, Arcoly en Beaune" als zoektermen. Dat levert exact één resultaat op: André Massy en Simone Arcoly, en hun dochter Elisabeth Sophie. Die blijkt geboren te zijn in Beaune en ik heb ook een huwelijksdatum, 1812, wat haar alleszins in dezelfde periode als Philibert situeert.

Beaune blijkt dan toch het sleutelwoord te zijn en wat zoekwerk brengt me op de website van de "Archives Départementales du Côte d'Or". En zie: alle microfilms van de parochieregisters die de Mormonen aangelegd hebben (vanaf 1580) zijn vlot te raadplegen op je pc...

Dus ga ik met goede moed snuffelen in de parochieregisters van 1783 (één van de 99 die beschikbaar zijn voor Beaune). Dit is mijn eerste contact met de krabbels van pastoors uit de 18e eeuw en twee avonden 1783'en leveren totaal niets op.

Dan maar terug zoeken met de zoekmachines. Via "Arcoly" vind ik "Arcenant", een dorpje ten noorden van Beaune waar in 1787 een begrafenis moet geweest zijn met de vermelding van de naam Arcoly. De archieven van Arcenant zijn beperkt, vergeleken met die van Beaune, en vrij vlug vind ik de begrafenisakte van Louis Massy, zoon van André Massy en (opnieuw) Simone Arcoly, in Arcenant gestorven, nauwelijks 36 dagen oud...

En dan begint er wat te dagen... Als Philibert in Maaseik nu eens gedacht heeft dat ze de "nationaliteit" van zijn moeder vroegen, dan heeft hij uiteraard "française" geschreven, wat door E.H. Drost als voornaam "Françoise" geïnterpreteerd werd. En dan is die Simone misschien toch de juiste moeder, Louis zijn jongere broertje en Elisabeth Sophie zijn zus.

Dus toch maar terug naar de archieven van Beaune, waar ik inmiddels ook gemerkt heb dat er vijf verschillende parochies zijn: Notre Dame, St Martin, St Pierre, Ste Madeleine en St Nicolas. Vanaf 1580 tot 1740 zijn de registers per parochie op aparte microfilms opgenomen; daarna staan alle parochies samen op één microfilm. Alleen is na 1740 de onderverdeling tussen de parochies niet altijd even duidelijk aangegeven. Maar uiteindelijk heb ik het systeem begrepen. Mensen blijven soms generaties lang in dezelfde parochie wonen en de pastoor blijft ook een hele tijd op post. Kijken naar de handtekening van de pastoor levert dus grote zekerheid omtrent de parochie.

Het jaar 1787 staat op microfilm n° 43 en als ik mijn derde parochie doorloop, vind ik op 1 augustus de doopakte van de kleine Louis. De sierlijke handtekening van de pastoor helpt me om vrij snel Philibert te vinden op microfilm 41 en zijn zus Elisabeth op 40.

Philibert blijkt geboren en gedoopt te zijn op 25 juni 1783. De akte vermeldt ook het beroep van zijn vader: "tailleur de corps". E.H. Drost noemt hem kleermaker, maar dat klopt niet helemaal; de toevoeging "de corps" of "en corps" maakt van hem heel specifiek een korsetmaker. Zijn schoonvader, Pierre François Arcoly, is kleermaker ("maître tailleur d'habit").

Van dan af gaat alles betrekkelijk vlot. De huwelijksakte van André en Simone (1

februari 1780) bevat ook de namen van de grootouders van Philibert, die vierde is in een rij van 10 kinderen (7 jongens en 3 meisjes).

Dan volgen de nonkels, tantes, neven, nichten en uiteindelijk ook de overgrootouders, die een verrassing in petto hebben... Zowel langs de kant van Massy als langs die van Arcoly blijkt de "French Connection" van korte duur te zijn.

De vader van André Massy heet Bruno Massi en was afkomstig van Valenciennes. Zijn moeder was Marguerite Bretin en dat lijkt op een afkomst uit Henegouwen te duiden.

De vader van Simone was Pierre François Arcoly, zoon van François Joseph Arcolie, meesterwever in Brussel, getrouwd met ene Marie Jeanne Derbaix. Arcoli, Arcolie, Arcoly... is de Franstalige tak van Van Akoleyen, tot vandaag ruim vertegenwoordigd in de regio van Braine-le-Comte en Braine-le-Château.

De verste voorouder die ik heb kunnen vinden, is Esmé (Aimé) Desfossey, die geboren is in 1600. De overige heten o.a. Jacquemet, Pelletier, Moysant en Moret. Voor het merendeel zijn ze "vigneron" (!), al zit er ook wel een "tourneur", een "tissier", een "cordonnier" en zelfs een "boucher-tripier" tussen. Verder hadden ze ook bijberoepen zoals kosten en "carillonneur", waardoor ze vaak moesten opdraven als getuige bij begrafenissen waar – naast de overledene zelf – geen volk opdaagde.

Dit is in een notendop wat uw artikelje in De Maaseikenaar teweeggebracht heeft. Ik ga nu alle informatie - toch bijna 50 aktes - rustig verwerken. En... ik moet ook nog eens naar Maaseik afzakken, want het gaatje tussen Philibert en mijn grootvader moet nog behoorlijk ingevuld worden.

Ik bedank u alleszins van harte voor de voorzet die u gaf met uw artikel van twee jaar geleden en ik hoop samen met u en Wim ooit een goede fles bourgogne

te openen op een zonnig terrasje in Maaseik.

Met vriendelijke groeten

Oproep Leo Dalemans

De redactie

In dit nummer leest u in het "In memoriam" van Leo Dalemans, waarin o.a. melding wordt gemaakt van zijn talent als tekenaar en schilder. In zijn stamcafé "bij Thieu Smits" hebben vele Maaseikenaren, ter gelegenheid van hun huwelijk of een of andere memorabele gelegenheid, de stamgasten getrakteerd op "een ton". Leo maakte voor dergelijke evenementen bijna elke keer een affiche die deze gebeurtenissen

illustreerde. De affiches werden door Thieu netjes op de muur gehangen waar zij vele jaren de geur van bier, rook en carnaval hebben getrotseerd. Na de sluiting van het etablissement zijn de affiches door Mimien Hendrix aan de milde schenkers teruggegeven. De redactie wil een inventaris aanleggen van deze affiches.

Wie er één bezit, kan dat melden aan de redactie, zodat wij er een foto van kunnen maken.

Deze affiche bijvoorbeeld, door Leo geschilderd, prijkte tussen tientallen andere tegen het behangpapier in het café.

86

Maaseiker Grenswacht 1934-1940

Harry Beenders

In nummer 1 van de huidige jaargang XL wijdde auteur Martin Boonen een artikel aan de "Maaseiker Grenswacht 1934-1940", waarin hij melding maakt van het feit dat militairen van deze beroepsenheid met Maaseiker dames in het huwelijk traden.

Onze lezer Everard Voorpijls bezorgde ons nog enkele aanvullingen van bedoelde lijst, waarvoor onze dank:

Bogaert Sidoine, gehuwd met Massy Mathilde

Dottermans François, gehuwd met Lienen Louise

Vandevelde Karel, gehuwd met Sloomakers Agnes

Vandeschoor Pierre, gehuwd met Monsieur ...

Picavet Jozef, gehuwd met Daelemans ...

Macelbergh Juliën, gehuwd met Paspont Elisa. Hij werd gefusilleerd door de bezetter op de schietbaan te Scharbeek.

Renet Albert, gehuwd met Hinoul Miet
Timmermans ..., gehuwd met Hinoul Sibilla

Dhaene ..., gehuwd met Hinoul Elisabeth

Van Otterdijk ..., gehuwd met Silkens ...

Bocken ..., gehuwd met Voorpijl Maria. Hij sneuvelde in mei 1940.

Goossens ..., gehuwd met Iser Maria

Soetens Emiel, gehuwd met Vandenbergh Christine

Habets Maurice, ongehuwd, werd op 10 mei 1940 zwaargewond overgebracht naar een ziekenhuis in Duitsland, waar hij overleed. Hij werd na de oorlog herbegraven op het ereperk in Maaseik.

De naam Vanerum in vorig artikel moet geschreven worden als Van **Erum**.

87

Nog een Maaseiker grenswachter

Jan Gerits

De lijst van de grenswachters die in 1934-1940 in de kazerne van Maaseik hun thuisbasis hadden, is zeker onvolledig. Heel wat namen werden door Martin Boonen in "De Maaseikenaar" (XL, 2009, nr. 1, p. 39-43) vanuit een bestaande publicatie vermeld. Een ontbrekende naam is die van Leopold Deneef (Gent, 31 mei 1911 – 11 februari 1973), werknemer van de NMBS. Tijdens zijn verblijf te Maaseik leerde hij Elisabeth (Lis) Verbeek uit Neeroeteren, een zus van mijn moeder, kennen, met wie hij huwde. Hij werd vader van vier kinderen, drie dochters (Mia, Iris en Jenny) en een zoon (Eddy). Het gezin woonde aan de Schepen Maurice De Weertstraat in Gent.

Dènke en veule van de Maaslenjer zit in z'n spruuëke en gezègkdes

6. AFFRÓNTE EN VERWI-JTE

88 *Theo Kees*

Veulste diech nogal rap getroeëje en zieëker este diech gein boeënestake oppe kop luuëts sjerp make, den zulste aventów toch ins op d'n tan mótte bi-jte óm neet ówt d'n kramme te sjeete of tenminste te laote bli-jke deste verrèks guftig bès uuëver het gedraag of de ówtlaotinge van ein of angere janmieëker of lieëleke bók. 'ne Mins is nateurlek gein sni-jboeën en ouch geine bökkem. En nateurlek hóbste minse di-j neet gaar genóg gekoeëk zeen, gewuuën lestige tippe dus. Sakkerelemènt, waat zeen we dèk vrech of asrant. Uuëver de kleinste klitskloeëteri-jkes kónne we ós sóms opri-jte en gleujentich kwaod wieëre, waat dus gaarówt neet nuuëdig is. E verwi-jt of 'n affrónnt zeen den sóms neet van de loch.

Mer wi-j doon we det in het Mezeikers, emes affróntere of get nao de kop goeëje? Hóbste nogal vööl gal en preufste ze in d'n stroeëts – excusez le mot - den kónste de pil di-jste 'nen angere wils doon slikke, e bitjse vergólje doeër te zawve en te sloeën. Het veni-jn zit den namelek in de start. Det prinsiep neume we mèt e meujlek woërd "n aprosdoketon' (1). Iech gaef get vuuërbeelde.

- Vilt diech eine ferm tieënge in waat er diech vertèlt en ister eigelek get aan het baarebènje (2) of aan het kakele wi-j ein hoon, den kónste diech laote óntvalle : 'Dómme kal hób iech van 'ne verstenjige mins wi-j diech nog neet vööl gehuuërd – diech bès allesbehalve 'n blaos of 'ne kazelaer - , mer waatste nów zègks is mer kelke. Ech kal wi-j kook. Wi-j kumpste bi-j zoe'ne sjaele zeiver? Det is toch zeiver in pekskes.' Nateurlek zègkste den veer kieëre hetzelfste, mer det lèt neet. Det maak d'ne sjamp allein mer sterker. Doeër daen hieër ieërs get sjroeëp aan z'ne baard te smieëre, duiste dus eigelek get blaadgoud rónnd det kelke, dae kal en dae zeiver. En det maak het toch 'n hieël stökske gemekkeleker slikke. En daobi-j, toch effekes good oplètte waatste zjus zègks. Dae zeiver is neet sjeël. Nae, dao kónste waal zelf zoe sjeël van wieëre es 'nen otter, zoe ergerste diech dao-aan. En di-j pekskes zeen ter mesjijn waal sjoëën ówt, mer waat trin zit, is prul, zeiver dus. En dae kook den? Nae, det is gein lekkerni-j of zoe. Det is 'klets-kook', stómme kal van 'n klets-kónt dus. Raej genóg dus óm diech te versjangeleneere.
- Haet diech eine ins good ligke gad of zelfs het vel aafgedoeën en veulste diech daodoeër aan d'n vot gebrand, den kónste dae fótsjer of daen hónskloeëteman - toch waal 'ne krachterm - 'ne geweldige stamp ónger z'n kónt gieëve mèt: 'De wèts, Lambaer, iech hób alti-jd good mèt

tiech kónne samewirke en alti-jd hoeëg mèt tiech opgeloupe, mer vanaaf nów hóbste hi-j

Z'n erte ówt hóbbe

de knuip aaf. **De höbs hi-j ech d'n erte ówt.** Ómdet-ste het ónnog twieë kieëre

- – mer op 'n anger meneer - zègke, wèt Lambaer mer al te good det er di-j vertrówwwe hieëlegans verloeëre haet. Want este örges d'n erte ówt of op höbs, den kri-jgste dao niks mieë van al det lekkers woe-ste zoe gek op woeërs. En det is meestal neet lëtterlek te verstoeën. Ieërs bèsste dus zoe fi-jn wi-j póppestrónt tieënge Lambaer, en den zègkste deste h'm geis bówtejasse. Zoe wirk oos systeem dus. Toch e bitsje achterdówms en aan de nótte kant, mer kóm.
- 'ne Flap, 'n loonj of 'n lui fijeël kónste den weer op z'ne of häöre nummer zètte mèt 'lech dènk des tiech hieël get in den marsj höbs, Lewi-j, mer vandaag höbste het neet in, geluif iech. De zits hi-j alles e bitsje vuur de vot te stoeëte. 'ne Sjöppstieël zulste toch zieëker neet brieëke. Wètste woeës-tiech good vuur bès? Vuur laeg zek rech te zette.' Den wèt dae kluuënes of dae

'ne wóvlenzer

- klómmeljanes deste h'm doeër höbs en deste h'm bekiks es '**ne wóvlenzer** ieërste klas. Ieërs emes bestujte en h'm den de vot volsjélje. Det is den taktiek.
- Vreuger waas nateurlek alles bieëter. Zoe huuërde iech op e 'begrieëfnisfieës' – gieë kènt det – ins 'nen al get awwere sjoëlmeister zègke: 'Nateurlek zeen der nog

lieërlinge di-j hemel-op hun bès doon. En goj meisters en juffrouwe zeen der ouch nog genóg. Mer mèt de kènjer is allewi-ijl toch get ówt in zoe'n sjoël. Minsgenaoje, woe zeen di-j jung hun meneere? Sómmige koste nów waal ówt 'ne bos kómme. Det kónste neet aafleege. Det is ech geine vètte mieë. 'n leëwentige sjan is het. Den waas det vreuger nogal get angers. Iech mót waal zègke det dae sjoëlvos neet vööl suksés haw mèt ze gesjamp en ze gelemteenter uuëver vreuger, ouch al haw der den ieërs get goods gezag. Vuur det er van z'nen tuuët begos te make.

- Nog e lèste vuuërbeeld. 'Menieër den arsjeté, iech mót zègke det iech eur sjeppingsvermoeëge geweldig bewónjer.

89

Kunst of sjevaak?

- Gieë höbt dit stedsje ech in gooje zin van aansji-jn helpe verangere. Mer det **sjevaak van 'n hóws** det ge miech toch nów dao naer höbt gepoeët, det haet ech gein oug.' Nateurlek bli-jf det 'n affrónt vuur daen óntwerper, mer den wèt er waal deste uuëver de hieël li-jn ze bówmeistersjap waal kóns estimeere,

zoedet er uuëver det 'sjevaak' toch neet lang mèt z'n tan zal ligke knoeërse.

- Wille wieë emes ins good de jas ówtkloppe, den kónne wieë ós dus van zoe'n aprosdoketon bedeene. Daomèt kónste den emes ins ferm in z'n erte sji-jte zónger h'm al te zieër aaf te vange.
- Wilste de slachtoffer op 'n gewiksde meneer treffe, den móste e bitsje den 'hypocriet' (3) ówthange, mieë in de oeësprónkeleke beteikenis van het woërd en det is toneelspuuëler. We höbbe het dus nów uuëver 'nen twieëden taktiek óm emes 'n stieëkeligheid te voore zónger h'm al te zieër op stang te jaage. Ouch al koeëkste van bènne, de kuns is óm ónverstoeërbaar röstig te bli-jve en dus mèt de groeëtste kalmte van de gemood te zègke waatste te zègke höbs.
Bli-jf belaeft en zelfs vrunjtelek. Probeer origineel te zien in de kääs van den wäörd en sprieëk vuuëral mèt vääł sti-ijl, hél genóg en dujdelek. Wi-j doon wieë det in oos Maaslandse mooderspraak? Iech gaef weer e paar vuuërbeelde.
- 'Menieër Pieëters, waat iech uch zou wille vraoge. Iech weit det gieë vääł aafval höbt in det geweldig bedri-jfke van uch en iech snap ouch det gieë di-j laeg doeëze, al dae plestik en dae kertón, saoves in 'n tón wilt opstoeëke. Den zeet gieë dao van aaf. Mer waat gieë hieël zieëker neet wèt det is det wieë van dae rouk dae wieë bi-j ós bènne kri-jge, nogal vääł mótte hooste. Zoudt gieë het erg vènge óm estebileef örges toch mesji-jn, es gieë wilt, 'n anger oplossing te zeuke? Good mäögelek – iech weit het onneet - ligk di-j bènne de recyclagemäögelekehede? Gieë zoudt ós dao e geweldig plezeer mèt doon.'
Nateurlek mós-te het waal kónne óm mèt d'n fijaese en gewiksde mówl

zoe de komediant ówt te hange, terwi-jl des-te eigelek raozentig bès. Zègk dus leever neet: 'Hoj, stinkbaer, nów bèn iech het kótsmeug. Diech zits hi-j alle hónsgezeik d'n rotsoeëj op te stoeëke. Este neet ówtsjeis mèt espres oos legumme te versnurke en oos gooj loch te verpeste, kóm iech tiech op 'ne vi-jze kieër ins op den asrante mówl houwe.

Potverdommese nötten aap! Of dènkste det wieë gaer de kanker kri-jge mèt al det root detste ós zits te voore? Nae, det is geine goojen aanpak. En mesji-jn geit menieër Pieëters ze veur den nog get opraochele. De mós intieëngendeil kónne janke en lache doeër ein oug, komedie spuuële dus. Daomèt kónste de groeëtste vrechlap, ambrasmieëker of béddezeiker mèt alle gemaak de waopes ówt de han houwe.

- Nog e vuuërbeeld. Stèl gieë höbt las van 'n hunsje bi-j uch get wujjroppes. Keest gieë vuur 'ne belaeften aanpak, den huuër iech al wi-j gieë uch zit ówt te slaove. Zoe van : 'Menieër Janssen, gieë moogt het miech neet kwaolek numme. Iech mót zègke, gieë höbt dao 'ne sjikke boevjee bi-j uch achter het hówts zitte, prachtig gekoepeerd dae start en di-j oeëre. Ouch de kènjer zeen dao gek op. En wi-j dae glans. Iech weit neet of iech het maag zègke, mer dao is waal 'n hieël klein probleemke. Det is det wieë den dèksten ti-jd neet zoe good kónne slaope ómdet Bruno den daag e bitjse vuur de nach hilt. Iech weit, zoe'n bieës mót ins blaffe, mer zoudt gieë di-j zaak estebileef neet ins kónne bekalle mèt de vrouw. Iech mein of gieë dao mesji-jn, es het mäögelek is, toch ins 'ne kieër get aan zoudt kónne doon. En nów iech toch gezellig mèt uch aan het perpoeëste bèn, zou iech uch nog belaeft e vräögske wille stèlle. En det is of het neet te vääł gevraog is óm estebileef

e stevig duuërke in det hoonderestelke te zètte. Den is-ter 'n gooj kans det euren haan, di-j sjikke bieës, zich snachs in den dónkele ouch get stiller hilt. Mesji-jn kónt gieë ouch dao-uuëver akkerdeere mèt Lijске.'

De kans is tamelek groeët det dae naober, dae sti-jfvrieëter, dae mer al te good wèt det er mèt ze gevuchel en mèt dae lieëleke blaffer – miljaar toch - eur hieël nachrös nao de knóppe hulp, den dao get geit aan doon. Bekans gein kans op veranging gaef iech uch den weer es gieë rech vuur de raap zoudt sprieëke of van eure zjef zoudt gieëve, zoe oppen aard van: 'Het is miech kutegaal det gieë det **bakbieës** achter het hóws in 'n koej höbt

E bakbieës

opgesloeëte, mer es iech dae leweitmieëker snachs nog eine kieër huuër, den zal iech det zelf ins kómme oplosse. En tösse häökskes, houw di-j krèjbieës ouch mer in de

sop, anders trèk iech dae zelf nog ins de kop ówt. Lieëleke kerkesnès! Wagelevolk!

Nae, es gieë snachs röstig wilt sloope, den mot gieë dus de komediant spuuële. Of toch minstes eur kolaer óngerdrökke en neet de velmówl ówthange. Mèt 'n mówl wi-j 'n sjöp kumpste nörges. Jao, mesji-jn zal menieër Janssen z'nen hónd nog get aankisse en nog e paar jong pölle aansjaffe óm daen haan nog get mieë op te hitse.

'n Dörde meneer óm eine get minder plezeerigs ónger de naas te wri-jve is ironie. Den geiste d'n opmerkinge zoe inkleije deste het tieëgendeil zègks van waatste eigelek meins. Uuëver waatste wils aafkääre geiste stujte. Wilste ins eine good sjoffeere, den is det 'n geweldige methode. En de kans det dae mins zoe guftig zou wieëre wi-j 'ne kni-jn is den hieël klein. Wi-j doon we det in het Mezeikers?

- Diech bès miech 'n hieër' of 'Diech bès 'ne sjoëene' en 'Diech bès miech e petrèt' of 'Diech bès miech 'ne nummero' zègke we tieënge emes dae in oos ouge ieërder 'ne laege petroeën, 'ne sti-jve prengel of 'ne lówszak is. Gaef tów det zoe 'n formulering hieël get minder hel aankump. Ederein wuuërt toch leever 'nen hieër of 'ne sjoëene geneump es 'ne pummel of 'ne lówszak.

'n Anger gooj meneer óm d'n guf aaf te reageere en d'n affrónte of verwi-jte in e sjoëen duuëske te verpakke is e bitsje jense. Op 'n plezeerige meneer eine aan z'ne boeëjem veule, mein iech den. En den zeen we al bi-ooze veerden taktiek.

- 'Bèste mesji-jn ónger de vekansie nao sjoëel gewaes?' en 'Hóbste get in den ouge?' en 'Zujste neet good?' of 'Det zujste toch mèt den ouge tów' en 'Hóbste d'n ouge in d'n maal?' is bevuuërbeeld van tówpassing op

eine dae get lansem is van begrip en diech daodoeër op d'n zeenewe wirk, zoe'ne slaopkop of zoe'ne botterik dae mesji-jn waal de klok haet huuëre lójje mer neet wèt woe de klieëpel hink. Naturelek guuëfste dae mins den 'nen tramp tieënge z'n sjieëne, mer hae zal dao zieëker geinen attak van kri-jge.

92

Emes ówtsji-jte

- Kónste het neet aanzen det dae meuge, dae wuiles of dae flap diech alle werk luuët doon, den kónste h'm ins e kómplemènt make. Zoe oppenaard van 'Diech bès 'ne gooje óm aan e gaat te stoeën woe niks ówt kump.' Waat ouch kan helpe is : 'Doot diech ouch gein pi-jn.' Haet det effec? Toch mieë es este häöm of häör begins **ówt te sji-jte** vuur lieëleke luiwammes of lui fijeël.

brónke

- Bèste toch e bitsje oprötsig ómdet di-j sji-jtkónt bi-j uch nieëve ónnog de lotto haet gewónne, den zal dae lichelek neet lang zitte brónke este

h'm aanspriks mèt: 'De mós neet sjoëen zeen óm gelök te höbbe, hé Neerke.' Es het good is, zal Neerke den trouwes antwoeërde mèt: 'Nae, mer het hulp waal.' E bitsje gejens kónne de meiste minse good höbbe.

- 'ne Grawwelaer, ne knuuër of 'ne bedórve strónt kónste den weer het bèste dèksele mèt: 'Iech wou det iech kómpassie mèt diech kos kri-jge, Zjef of 'De bès miech toch 'nen ermen hals, Trujke.' Prima vorm van plaoge. En kómpassie is naturelek het lèste waat gieë wilt, want gieë vèngt het al erg genóg det dae of det mins alti-jd ligk te mieëme en te knoeëtere. 'ne Goojen aanpak óm Zjef en Trujke ins d'n tan te laote ki-jke zónger deste sjrik mós höbbe det hun de gal sprunk of deste zelf pette geis kri-jge.
- Zègkste tieënge 'ne pin of 'n krènt van e vrouwmes, zoe'ne **koesj** wèt ge waal: 'Diech bès ouch gei klei verkske', den dènk iech neet deste mós vreize

'ne koesj

det daen tówgenjède diech op 'ne vi-jze kieër ester diech in di-j dónkel gats tieënge kump, ins good zal aaftujere of tappeseere.

Zeen Maaslenjers good in plaogeri-jkes? Iech dènk van hieël good. Det dörf iech bewaere ómdet det ónsjöldig is en zelfs ein kuns. En daobi-j: plaoge is dèk óm leefde vraoge. 'ne Sarkas zal het trouwes noeëts lökke óm zich van det middel te bedeene. En 'ne kni-jzèrd of 'ne botterik al hieëlemaal neet. Di-j kènne es waope allein de botte bi-jl.

Es het zjus is – waat we al dówzend kieëre höbbe gehuërd – det de taal gans het volk is (4), den is het Maaslands gans de Maaslenjer. En den is het Mezeikers hieëlegans de Mezeikenaer. In en doeër z'n taal luuët e volk zich dus kenne. Hawte wieë ós baezig mèt de karakterstieke wäörd en ówtdrökkinge van oos dialec, het idioom dus, den kómme wieë aan de weit, vuur e stök toch, wi-j wieë dènke en veule, dus waem we eigelek zeen. Toch zieëker es wieë ós aafvraoge 'Waem sprik welke taal tot waem en wennieë?'

Intressant genóg. Daoróm zulle wieë volgende kieër nog ins ki-jke in dae speegel dae de taal is, en ins wujer perbeere ówt te vesse wi-j wieë mèt affrónte en verwi-jte ómgoeën. En vuuëral wi-j wieë zelf dao-op reageere. Want ouch det verroajt e stökske van oos karakter.

En waat det karakter betruf ... Uüever de vraog of de identiteit van de Maaslenjer, z'n eige karakter zègk mer, di-j dus vuur e groeët stök besloeëte ligk in z'n taal, mèt het lansem verdwi-jne van het dialec, woe vää luj de lèsten ti-jd mieë en mieë van uuëvertujgd zeen, al den neet zal wieëre aangetas, kónt gieë óngertösse ins deepgaond naodènke.

(Geit dus nog wujer)

1. *Aprosdoketon kump van het Griekse aprosdokëtos, waat 'ónverwach' beteikent. De begins mèt get te zègke en den koppels-te dao get hieëlegans ónverwachs aan vas.*
2. *Óm de roum van de mèlk aaf te hoeële, gebruikde de boore vreuger 'n baar en det waas 'n groeëte sjoëtel. Ómdet di-j sjoëtel ówt gebakke aerd bestóng, koste dao waal gemekkelek bieërste inkómme. En den móste de boorinne vuur reparasie daomèt nao de baarebènjer. Dae mins 'bóng' mèt 'n aantal middele de stökke weer aneinvas. Het waas dus 'ne bènjer van baare, 'ne baarebènjer. Hae verdeende z'ne kos mèt baarebènje.*

- Nateurlek waas det vuur di-j vrouwluj e bówtekenske – of waat dach gieë – óm terwi-jl ze wachde – óngerein get te perlèjje en vuuëral alles en ederein ins good uuëver de tóng te laote goeën. Di-j boorinne woëere den aan het baarebènje. Ze kalde mer get óm den ti-jd te laote passeere. E prachtig vuuërbeeld van wi-j e werkwoeërd mieë es ein beteikenis kan kri-jge. Jaomer nateurlek det dit soeërt parelkes van wäörd in ooze Maaslandse vocabulair zoe good es neet mieë gebru-jk wieëre.*
3. *Hypocriet kump van het Griekse 'hupokritès' en det beteikent neet allein huichelaer mer ouch toneelspuuëler. Hupokrinesthai waas bi-j de Grieke kemedie spuuële. Ouch in het laat-Lati-jn stóng hypocrita vuur toneel-spuuëler. De oeësprónkeleke beteikenis van hypocriet is dus kemediant, waat vandaag in het AN neet allein toneelspuuëler mer – in figuurleke zin – ouch aansteller beteikent.*
  4. *In ze gedich 'Aen België, meizang' sjaef Prudens van Duyse 'De taal is gansch het volk'. In 1834 waas det. Van Duyse (1804-1859) waas 'doctor in de rechte, stadsarsjivaris (in Gent), lieëraar, dichter, filoloog, historicus, vertaler en componist'. E bekënd leedsje van h'm is 'Het loze vissertje'. Mesji-jn ouch kent gieë in Gent het Prudens van Duyseplein Mèt 'De tael is gansch het volk' wou van Duyse z'n ti-jdgenoeëte op 't hart drökke – iech citeer – 'de tael der vaedren' neet te tówse 'voor 't haer niet waerdigh fransch'. De Vlaomse Bewaeging haet dees spruuëk uuëvegepak en der e 'credo' van gemaak. Es ein van de stichters van 'De tael is gansch het volk' in 1836 stóng van Duyse trouwes mèt aan de weeg van de Vlaomse Bewaeging. 'De taal is gansch het volk' beteikent vandaag 'In en doeër z'n taal luuët e volk zich kenne'.*

- Zowel de liberale turnclub L.O. als de katholieke tegenhanger "Sterk als Eyck" behoren tot de geschiedenis.
- En de naam Henri Dirks, alias Dri-jkske van Polletri-jn, bij wie elke Maaseikenaar zijn "gazet" ging kopen, klinkt nog alleen bejaarde stadsgenoten bekend in de oren.

De Tijd vliegt snel Krantenberichten uit 1929

94 Martin Boonen

Tachtig jaar geleden, om precies te zijn op 6 oktober 1929, schreef het weekblad "Het vrije Limburg" het hiernavolgende nieuws onder zijn rubriek "Maeseyck":

Tachtig jaar is het geleden en ondertussen is er heel wat veranderd-MFC, eens de belofte van het voetbal in Noord-Limburg, bestaat niet meer.
- Cinema Astrid, in de volksmond De Blauwe Zaal aan de Capucienestraat, werd jaren geleden gesloopt.

Maeseyck

ONZE VOETBALCLUB heeft (omdank ons hare iudrijke supporters niet indruyde) een kwam sij Zondag 6--10 uit een kamp tegen Luikseken. «Ze veen vroeg a worden wij hare aanbepenen al goedstriffig nitroepen en werasijk-dese prestatie woude ons veelhoovend voor de volgende ontmoetingen toeschrijven ons we die valsew alers' geest niet vreesden die de Maeseyckant schijnt maastoren te sijn en hem some pretuchte parton opeeki.

Dank het echter hier in dit jeugdig vrolijk treunde aan verijheid en amswakkring niet uitbreekt durven wij vast hopen dat naan M. F. C. volgende jaer een trapje hooger magt kuppen volse de niet van de Noord-Limburgsche voetbal en het behouding des geesturen die niet verhoopen en stand hielden.

CINEMA. — Zondag en Maandag 7. a in Cinema Astrid buitengewoon voorstellers Op het programma stant de wereldfyer maarde film «Mithal Stregoff's af «De Koe rize van des Tancra vorwesenlijkt naar het bewaande werk van Jules Verne, den geliefd sten schrijver onder jeugdingjaren. Hier voor komt eense buitwonderse Music Hall al tractie s.l. de kunstie dinsten en schant seerlijer JACKSON, die de schietvraakt toeven in dien aard op het toebiet in dit voeren. We vreesden alreeds een toeloop, die het veldert van dit actoren befoekt wijij a komst. De gevorse prijzen bijeen behoudt.

TURNBOND L. O. — Zondag 11. hadde wij het gevegen de turnbond L. O. met bay oekle turneressen omte de straken te die tredken. Aan de Bouspoort werd some een vreesange deatruerrie gegeven die de tal tijke maechourgen in soerrie bevestig.

ONZE BURGHEMESTER heeft een nuntia verlot genomen en de stadshullesken latje varen en noch te er de sun niet om bijse stelsaan en ligt Maeseyck nog alreid an de Maas.

Wolhvuar heeft M. Erors, in schepet sijne plaats genomen en M. Van Boonen voor een maand de schepensjorp omgert. De vervoekle kathstroaf is in alle geval ut gelderen en de zwartmoedigen zitien nu de kunne skalle voerspellingen. 't Was een chetijf een, Rome in ammen niet vergat maist thesar en sijn niet was.

Het Heilig Wammes Mezeik

Teks en Mezi-jk: Baer Houben en Wiel Janssens

Carnavalsschlager 2009

Jamaica carneval

Refrein

Dans mer mèt ós mèt : JAAMAN!
Zèng mer mèt ós mèt : JAAMAN!
Veer mer mèt ós mèt : JAAMAN!
JAMAICA CARNEVAL !

We zeen deze zoeëmer in Jamaica
gewaes
We höbbe dao 'ne sjoënen ti-jd belaeft
Van 's mörges vreug tot 's aoves laat
Danse op ein reggae-plaat
We drónke rum mèt cola en Jamaica
beer
alle Jamaicane dansden op en naer:

Refrein

*En es wieë reggae sneller spuule is het zjus
wi-j carneval,
Janse Bagge , Rówen Hèze weite dao waal
alles van.
En es di-j rasta-haor eweg zeen höbbe wieë
nog vääöl mieë kal...
hi-j en uveral... dus*

Refrein

Alle maesjes loupe dao hieël sjoëen
verkleid,
gepas vuur 't waer en dae werme wènd.
De straote kleurde roeëd ,greun ,gieël :
" we höbbe carneval gezieën" !
Het fieës bli-jf dao deure tot het
mörgend oor,
en dae nog neet meug is, jeh dae danst
mer doeër..

Refrein

*En as wieë reggae sneller spuule is het zjus
wi-j carneval,
Janse Bagge , Rówen Hèze weite dao waal
alles van.
En es di-j rasta-haor eweg zeen höbbe
wieë nog vääöl mieë kal...
hi-j en uveral... dus*

Refrein

En es wieë...(instrumentaal)

95

Steunabonnementen

Onstaanden betaalden een steunabonnement, waarvoor onze hartelijke dank.

Gerarts Jaak - Maaseik
Peters Guido - Maaseik
Nelissen-Dillen Eliza - Heverlee
Klinkers-Gorie (NL)
Van Dinter - Genk

Ons tijdschrift kan het hoofd boven water te houden, dank zij de onbaatzuchtige steun en medewerking van velen een zonder dat we tot nog toe beroep moesten doen op reclameadvertenties of iets dergelijks.

Aldeneik in de wereld van Kla Paumen

96

Martin Boonen
(foto Kla Paumen)

Het is alweer 30 jaar geleden dat we op zoek naar het Aldeneik van vroeger regelmatig een praatje maakten met Kla Paumen. De man wist veel, had een prima geheugen en was een geboren verteller. Zijn verhalen, hoe sappig ook, moest je echter liefst met een korreltje zout nemen. Historisch zijn ze misschien niet belangrijk, maar ze geven ons toch een indruk van de tijdsgeest in het begin van de 20ste eeuw. Hier volgen enkele van zijn sterke verhalen die we 30 jaar geleden noteerden. Gesprekken kon je het niet noemen, het waren niet te stelpen monologen; kans om enige uitleg te vragen, kreeg je niet.

Op het Hof: Op het Hof, thans hotel Vandinter, was vroeger een café, in de volksmond *Bi-j Fin van de Maesjes genoemd*. Het huis werd gebouwd door de heer Hennis, een welgestelde hoteluitbater uit Luik. Op hoge leeftijd huwde hij met één van zijn dienstmeisjes, de jonge Charlotte Lensen uit Aldeneik, en na zijn dood was Charlotte dus een rijke dame die er zelfs een koets met koetsier op nahield. Elke dag, zo vertelde Kla, kwam de "horloger" Pintelon vanuit Maaseik de vele uurwerken die in haar huis pronkten, opwinden en gelijkstellen.

Pruise Pier: Pruiise Pier was de bijnaam van een man uit Geistingen. Door Duitse soldaten was hij naar Duitsland meegevoerd en na de oorlog keerde hij niet terug. Na verloop van tijd was iedereen ervan overtuigd dat Pier dood was. Maar wat gebeurde? Aan boord van een schip over de Maas arriveerde Pier na 7 jaar terug in zijn geboortestreek. Zijn moeder leefde toen nog, maar jammer genoeg kon ze haar eigen zoon niet meer verstaan, want Pier sprak alleen nog maar Duits. Vandaar zijn bijnaam *Pruise Pier*.

Kermis in Aldeneik: Aldeneiker kermis was een heel evenement dat zich op vier verschillende plaatsen afspeelde. Bij *Mi-j van Mathieuke, Mathieu*

Raedschelders, was er 's avonds bal in openlucht, tenminste als het weer meeviel.

Bij Pouls kwam het deftiger volk. Daar speelden Maaseiker muzikanten, zoals de heer Vandooren en Delahaye en *Sooke (?)* met zijn viool.

Bij Anna aan de Hamontweg was er een beugelbaan waarboven er een zaaltje was, waar met de kermisdagen *de Sprok (?)* en *de Muus (?)* met hun harmonica voor de nodige muziek zorgden. Er was in die tijd in Aldeneik nog een tweede beugelbaan, en wel bij Zjang van Aendeckerk.

De Kwade Hand: De grootvader van Kla had in 1890 op korte tijd niet minder dan 16 dode koeien in zijn stal. Het kon niet anders of het moest de kwade hand zijn; de koeien waren het slachtoffer van hekserij. Dus moesten er zware middelen worden toegepast. Besloten werd een eeuwenoud recept aan te wenden. De maag van het laatst gestorven rund werd gekookt om enige aanwijzing te krijgen over de dader of daderes, maar dit experiment leverde niets op. Dus werd op raad van de pastoor een tweede bizar middel uitgeprobeerd. Op vrijdag en op de quatertemperdagen mocht de koestal niet meer uitgemest worden, en zo vlug mogelijk werd aan de overkant van de straat een nieuwe stal gebouwd. De koeien verhuisden en verlieten dus de plaats waar de kwade hand op rustte.

En nog meer hekserij: De moeder van Kla woonde in haar jonge jaren bij de heer Hons, waar zij de was deed. Tientallen malen had zij aan Kla verteld hoe de broer van de oude Hons op zekere dag op weg naar de Maas verschrikt werd door enkele zonderling verklede mannen... en jawel hoor, twee dagen later was hij dood

Leuke bijnamen: haast alle personages in de sterke verhalen van Kla noemde hij bij hun bijnaam, en de verklaringen die hij ervoor gaf zijn verre van duidelijk.

Zo was er de *Zwiepert*, blijkbaar een legendarische figuur in Aldeneik. Volgens Kla had de man een *smik* (een zweep), waarmee hij handig overweg kon, vandaar, althans volgens Kla, de bijnaam. Er was de *Zwik* (een zekere Sleeven?). Die ging zwemmen, aldus Kla, aan de Spaanjerd en dan riep hij; "*Kijk eens hoe goed ik kan zwikken*". Het verband is me na 30 jaar nog steeds niet duidelijk. Een figuur over wie Kla ook vertelde, was "*De Loeëte*", volgens hem de vader van Bèr Geelen.

Kruimels uit de praatjes met Kla:

De Zot van Zonhoven werd hij genoemd, de man die samen met zijn vrouw als straatzanger optrad op de Markt van Maaseik. Zijn liedjes beschreven doorgaans een gruwelijke moord in een of andere Vlaamse plaats bedreven.

De mannen van Aldeneik die op Sint-Jansberg bij de heer de Langrés de oogst gingen binnenhalen, verdienden voor het maaien en binden een bedrag van 7 fr.

Tot slot het stokpaardje van Kla, dat we dikwijls hebben moeten aanhoren: zijn oom, schoolinspecteur Paumen, was de eerste Maaseikenaar die een fototoestel bezat. Hij verongelukte met zijn auto op de Weertersteenweg. Hij liet een kapitaal na van 100 000 fr.

Na zijn overlijden verliet zijn weduwe Maaseik en vestigde zich in Parijs, waar ze op 90-jarige leeftijd overleed.

EMUNDT VAN OETEREN, CANONICK TOT THORN (ca. 1580 –1634)

Leven langs de Maas in de
zestiende en zeventiende eeuw.

98 Tony Van Wijck

Raymond Driessen heeft een boek klaar, een turf van ongeveer 800 bladzijden, over het leven in en rond Maaseik en in het omliggende Maasland, zo ongeveer tussen 1500 en 1700. Het verhaal is opgehangen aan de aristocratische familie van Oeteren, met, behalve de Thorner kanunnik uit de titel, tussen haar leden een burgemeester van Maaseik, de bouwheer van de kerk van het Klein Klooster en burgemeester van Luik, of rentmeesters van het Ambt Stokkem. Verwant is zij bovendien aan vooraanstaande Maaseiker families als van den Eertwegh, Winckens, van Wenthuijsen of Nessels, om er slechts enkele te noemen. Het is nochtans geen saaie opsomming van feiten en jaartallen en van grote heren en dames geworden, maar het beschrijft de gewone man in zijn leven van elke dag. Edmond van Oeteren, zijn familie en het milieu waarin hij verkeert, lenen zich daar gemakkelijker toe dan het gros van de "gewone stervelingen" tussen wie zij zich bewegen. Maar, waar mogelijk, treden ook die gewone stervelingen hierna op als acteurs en worden de twee eeuwen tussen 1500 en 1700 in hun geheel in het verhaal betrokken. Het is

trouwens in menig opzicht, waarschijnlijk eerder voor de historicus dan voor de tijdgenoot, een meer dan interessante en betekenisvolle periode in de geschiedenis van de Nederlanden en dus eveneens van het Maasdal. Men mag denken aan data als 1579 (de val van Maastricht), 1609 – 1621 (het Twaalfjarig Bestand), 1632 (de Maasveldtocht van stadhouder Frederik Hendrik) of 1648 (het einde van de Tachtigjarige en Dertigjarige Oorlog).

Grafsteen in de gevel van de kerk van het Klein Kloosterke. Hij hoort toe aan Dionys van Oeteren, rentmeester van het ambt Stokkem, burgemeester van Luik in 1622 en bouwheer van deze kerk.

Foto: Wim Corstjens

Bij het historisch onderzoek werden en worden de huidige landsgrenzen maar al te vaak als het ware terug geprojecteerd op het verleden, waardoor belangrijke gegevens uit archievenpots van over die grens onvoldoende of soms helemaal niet in het onderzoek worden betrokken

en samenhangen worden genegeerd. één daarvan is het feit dat Maaseik o.a. in de twee beschreven eeuwen als hét centrum voor de verre omgeving functioneert en dat aan beide zijden van de Maas. Aldeneik - Maaseik is immers het centrum van een kerkelijke omschrijving, het landdekenaat Eyck, men rekent in de omliggende dorpen met de gulden Brabants-Luiks Maeseijcker cours, de graanprijzen op de Maaseiker markt gelden als norm voor de verre omgeving...

Aan de orde komen een aantal, die meestal wel in algemenere werken zijn terug te vinden, maar waar de streken langs de Maas gewoonlijk (statistisch gezien van weinig belang in het grotere geheel!) nauwelijks of onvoldoende

worden besproken. De omvang van de protestantse stroming, de emigratie naar het Noorden, "landsverdediging" en de plaats daarin van de Maaseiker schutterij en van de Maaseiker wallen, de impact van de oorlog, de Maashandel, de handelsas Keulen-Antwerpen, de plattelandse wol- en lakenhandel, en natuurlijk de landbouw, die zowat iedereen, ook in de stad, van een (aanvullend) inkomen voorziet.

Behalve een aantal praktische gegevens, die u aantreft op de bijgevoegde folder, kan nog vermeld worden dat voorintekenaars uit Maaseik het boek na 1 juli desgewenst kunnen afhalen op volgend adres: Kraewinkels Isabelle, Slachthuisstraat 11, Maaseik.

99

Torenfeesten op zondag 14 juni 2009

Wim Corstjens

De keraad wenst samen met de geloofsgemeenschap (de parochie) en de leefgemeenschap Bleumer- en Noorderwijk de voltooiing van de werken aan de Sint-Catharinakerk feestelijk af te sluiten.

Het programma, dat door een werkgroep concreet wordt uitgewerkt, ziet er als volgt uit:

Een Eucharistieviering met toespraken en sfeerbeelden voor en na de viering in de kerk;

Receptie met toespraken en een doorlopende multimedievoorstelling over de evolutie van de werken.

Op dit moment wordt de mogelijkheid onderzocht om bezoekers toe te laten in de torenruimte en op de zolder tijdens een aantal "opentorendagen". Ook de multimedievoorstelling zal dan te zien zijn.

Maaseik en China

100 *Jos Klaps*

Door de tentoonstelling van de Xi'an-krijgers werd China "hot" in onze stad. Maar de link tussen Maaseik en het verre China werd al veel vroeger gelegd. In de voorbije decennia waren er talrijke

Inschrijvingskaart van het college te Maaseik

Limburgse missionarissen, zusters, lekenhelpers en –helpsters werkzaam in alle missielanden. Congo, maar ook het onmetelijke, mysterieuze China, namen daarbij in de 19de en 20ste eeuw een bijzondere plaats in. Deze onbaatzuchtigen zetten hun enthousiasme en de beste jaren van hun leven in voor hun ideaal. Sommige onder hen hebben consequent hun geloofsovertuiging en hun altruïsme met

de hoogste prijs betaald: hun eigen leven. Ook Maaseik stuurde zijn zonen uit, nl. Pater Hubert-Winand Goyens (°Maaseik 05-12-1891, †Liang-Chou 05-05-1922), Pater Eugeen Van den Hoven (°Maaseik 07-02-1900, †Chien-Ch'ang 20-02-1934) en Pater Hubert Peeters (°Aldeneik 03-06-1903, †Schilde 06-11-1979) vertrokken als missionarissen naar China.

Overzicht Paters in China: Goyens, Van den Hoven en Peeters:

Winand Goyens als soldaat

Goyens
27/10/1920
28/05/1922 †
Van den Hoven
22/08/1927
20/02/1934 †
Peeters 26/09/1929 1948 (terug België)
Deze drie opmerkelijke figuren hebben in

“De Maaseikenaar” zeker een plaats verdiend. Als eerste vertrok Pater Winand Goyens naar China. Aan de hand van archieven van het Katholiek Documentatiecentrum aan de Universiteit van Leuven (KADOC) krijgen we een inzicht in het leven van deze paters-missionarissen. In het “Maeseyker Weekblad” van mei 1922 schetst een artikel “In Memoriam Pater Goyens” het

In Memoriam Pater GOYENS

helaas korte leven van scheutist Pater Winand Goyens.

Als vierde kind (in een gezin van zes) wordt Winand, zoon van Goyens Nicolas en Segers Maria-Elisabeth, geboren op 5 december 1891. Het gezin woont in de Sionstraat op nr. 8. Van de familie Goyens woonden 1 zus en 3 broers in Maaseik:

Godfried Goyens (x Mina Salden)
(Sionstraat 8)

Elisabeth Goyens (x Mathieu Poukens)
° 1888 †1963 (Bleumerstraat 81)

Leo Goyens (x Jeanne Trines)
° 1894 †1969 (Schillingstraat)

Jan Goyens (x Alida Janssen)
(Bosstraat 20)

In 1896 loopt Winand school bij de EE. Fraters in Maaseik en vanaf 1903 wordt hij student in het college van de EE. Kruisheren in Maaseik.

In het Maeseyker Weekblad van 1922 lezen we over hem:

“Meer en meer bespeurden zijne professoren in hem de neiging tot godsvrucht en deugd en menigeen herinnert zich met aandoening, hoe hij de gewoonte had op zijn haastige tocht van huis naar het College of omgekeerd eventjes den God van het tabernakel te gaan groeten. Ook baarde het zijne vrienden en leraars weinig verwondering toen hij in de loop van het jaar 1910, het jaar zijner Rhetorika, zijn vaste besluit te

kennen gaf om naar het Missiehuis van Scheut te trekken”. Hard viel deze beslissing aan zijne lieve moeder, wier hart zoo innig verknocht was aan dit, het beste harer kinderen, want zij zag reeds in het verschiep het ogenblik der treurige scheiding. Maar God eischte voor zich dien zoon, dien Hij haar had geschonken, en met ware kristelijke sterkte bracht zij, edelmoedig gelijk de Moeder der Machabeeën dit pijnlijk offer.

Voor de aspirant-missionaris volgt dan in 1910-1911 het noviciaat in Scheut en hij studeert er gedurende twee jaar wijsbegeerte. Vanaf 1913 legt hij zich twee jaren toe op de studie van de godgeleerdheid aan de Universiteit van Leuven. In augustus 1914 breekt de WO I uit en dankzij zijn oversten kan hij zijn theologische studies voortzetten in Londen (Stamfort Hill). Maar net als alle

101

102

andere studenten moet Pater Winand Goyens later het Belgische leger vervoegen en in maart 1916 wordt hij als brancardier naar de loopgraven gestuurd.

Na deze oorlogsjaren keert Winand, samen met zijn broer Leo, terug naar Maaseik op 29 november 1918. Hoewel hij nog altijd in legerdienst is, kan hij vanaf mei 1919 zijn studies in Leuven hervatten. Op 2 februari 1920 wordt hij in Scheut priester gewijd en op 9 februari draagt hij zijn eerste Heilige Mis in Maaseik op. In het "Maeseyker Weekblad" van dat jaar lezen we:

"Nooit heeft Maeseyck een zijner zonen tot den dienst des altaren geroepen, met zooveel luister gevierd als Pater Goyens. En de gelukkige moeder die in haar leven zooveel droeve dagen gekend had, kon terecht dezen dag als den blijfste haars

levens bestempelen. Doch kloostertucht vergt offers en daarom moet de Neomist na enkele dagen terug aan de studie totdat hij in Augustus met groot verlot naar huis komt om zich op het afscheid van Familie, kennissen en geboortegrond voor te bereiden.

Mild stroomen de giften toe van de Maeseycker bevolking aan haar geliefden Missionaris en de studenten wijden edelmoedig gedurende de vacantie hunne krachten aan het opvoeren van een boeiend toneelstuk en kunnen door hunne onbaatzuchtige opoffering aan hun gewezen studiemakker eene ruime som ter hand stellen.

Op 21 oktober 1920 vertrekt hij dan uit Maaseik om op 27 oktober met andere

Pagina uit het tijdschrift van Scheut

Foto: Tchoung-Wie, China-Missiepost Pater Goyens

confraters en Mgr. Frederix te Marseille in te schepen voor de reis naar China. Deze bootreis duurt ± 6 weken en op 2 december 1920 stappen zij in Shanghai aan wal, om na enkele dagen door te reizen naar Peking, waar de jonge missionarissen gedurende ± 8 maanden Chinees leren. Het actieve missielevens van Pater Goyens begint op 8 augustus 1921. Drie maanden duurt de reis van Peking naar de missiepost Si-Siang, waar hij aankomt op 1 november 1921. In 1922 wordt de missie te Si-Siang overgenomen door de Paters van Steyl en stichten Pater Goyens en zijn

confraters nieuwe missieposten te Ning-Hiou-Tou en Tchoung-Wei. In het "Maeseyker Weekblad" lezen we: *Ongeveer drie maanden duurt de reis. Ongehoord zijn de bezwaarnissen en*

ontberingen van zulk een tocht. Soms per trein, een enkelen keer per automobiel, doch meestal op een hotsende kar langs rotsachtigen en oneffen grond, of op den rug van een paard, gaat de reis door woeste en bergachtige streken en ongestuvrijde oorden, waar men het gewoonste en onsmakelijkste voedsel voor lief houdt en waar de hardste legerstee een zacht pluimbed schijnt. Ook over de laatste brief die Pater Goyens schreef aan zijn familie op 30 maart 1922, bericht het "Maeseyker Weekblad":

Pater Goyens (2de van rechts) met zijn confraters op de missiepost in China

Den 30 Maart 1922 schrijft hij nog een brief, den laatste, welken men van den moedigen zendeling zou ontvangen. Daarin beschrijft hij zijn missieleven en kunnen wij zien, hoe hij al de moeilijkheden aan zijn nieuwe taak verbonden, heeft kunnen overwinnen en hoe hard de arbeid is, welke hij daar verricht. Sommige berechtingen vragen een uitstap van twee dagreizen.

Als kapelaan moet hij les geven in de jongensschool door 74 jonge Chineezzen bijgewoond en in het college waar 54 studenten tot het priesterambt worden voorbereid. 's Zondags moet hij prediken en verder alle parochiaal werk verrichten zooals dopen, biechten, trouwen enz. Het laatste jaar had hij reeds het H. Doopsel toegediend aan 40 volwassenen en hij verheugt zich over den schoonen uitslag welke reeds bereikt is.

Met medelijden spreekt hij over de menschen dier streek. Hunne woningen zijn zoo ellendig dat de armste hut in België daar nog als een echte weelde zou beschouwd worden. Men vindt er noch vensters, noch stoelen, noch bed; een klein haardvuur, een kist en eenige potten vormen den heelen huisraad.

De brieven van Pater Goyens zijn een ware goudmijn voor hen die willen kennis maken met het klimaat en de grondgestelten van de verschillende Chinese streken, met de levenswijze, de zeden en de volksaard der inwoners. Daarbij blijkt ook de zielenijver die zijn missionarishart verteert. Als Pater Goyens slechts 31 jaar oud is, overlijdt hij te Liang-Chou op 8 mei

1922 aan de gevolgen van een griep. Over dat nieuws en de impact op zijn familie bericht het "Maeseiker Weekblad" verder:

Die jeugdige krachtige boom, die nu zijn eerste vruchten van zielenheil begon af te werpen ligt nu omvergerukt. Op 15 Mei 1922 wordt door een zijner medepaters van Shang-hai het lakonisch en toch zooveel zeggend telegram gestuurd "Pater Goyens overleden aan griep". Met alle omzichtigheid werd dit bericht, te Scheut aangekomen, verleden Vrijdag door een Eerw. Pater aan de diepbeproefde Moeder en familieleden medegedeeld. Hartverscheurend was hare droefheid maar in haar christelijk geloof vindt de heldhaftige Moeder die reeds zooveel offers heeft gebracht den troost voor deze nieuwe zielewonde. Met volkomen onderwerping aanvaardt zij Gods onbegrijpelijk raadsbesluit en spreekt de schoone woorden: "God is de Heer van leven en dood". Zij, hare kinderen, hare verwanten en wij allen met haar betrouwen vast dat de onsterfelijke kroon des hemels haar priesterzoon nu reeds omkranst dat het offer zijns levens een rijke bron van genade zijn zal voor de arme Chinese heidenen en dat zijn dood de verrijzenis zal brengen aan zoo menige heidensche ziel in de duisternis van het heidendom bedolven.

Medewerkers aan dit artikel: Elly Peusens (Brussel), Judith Peeters, Wim Corstjens en het Katholiek Documentatiecentrum aan de universiteit van Leuven (KADOC).

Chinees kinderorkest op een van de missieposten van Pater Goyens

Jan, Jef en Marie... Wo sind sie geblieben?

Tony Van Wijck

Onlangs verschenen in Het Belang Van Limburg, in een speciale katern 'Babyspecial', foto's van baby's die in Limburg geboren zijn in de loop van 2008. Ook hun namen stonden onder deze foto's. Ik nam de moeite om de voornamen van de Maaseiker baby's te noteren (zie hieronder). Opvallend is dat veel voorkomende namen van meer dan 20 jaar geleden, zoals Jan, Jef, Marie, Lowie, Wim, Graad, Annie, enz. niet meer voorkomen bij de kindjes van 2008. In die lijst staan ook geen moslimnamen als Mohamed, Achmed, Miriam, Fatima. Waarschijnlijk hebben Maaseiker moslims geen foto's van hun kinderen doorgegeven aan de krant.

Genoteerde voornamen

Alex	Brandon
Alexia (x 2)	Brent
Amber	Bruce
Ambery	Catho (x 2)
Arthur	Chloé
Aurélie	Christiaan
Babette	Daan
Bernd	Danouk
Berre	Dante
Bram (x 2)	Dean

Delano	Liz	Yana
Devon	Lizzy	Yara
Dina	Lola	Yarne
Dyani	Lore (x 2)	YaroYelin
Dylan	Lorenz	Ylana
Ella	Louis	Ylani
Emile	Lourdes	Yoni
Emma	Lukas (x 2)	Zoë
Enid	Maayte	
Eva	Manu	
Febe	Marit	
Femke (x 2)	Marlies	
Fernand	Marnick	
Ferre	Mathias (x 2)	
Fleur (x 3)	Mathijs	
Florence	Mathisse	
Giada	Mattiz	
Giel	Max	
Glenn	Maxim (x 2)	
Hailey	Maya	
Ian	Melanie	
Jade (x 2)	Melvin	
Jana (x 2)	Milan	
Jani	Mira	
Jarde	Mirne	
Jarne	Nalani	
Jasper (x 2)	Nand	
Jessie	Niek	
Jitte	Niels (x 2)	
Joeri	Nienke	
Jonah	Nina	
Jonas	Noa	
Julia	Noor	
Julie	Nore	
Juul	Olivier	
Kaat (x 3)	Pieter	
Kjanta	Renée	
Kobe	Robbe	
Kyan	Sam (x 2)	
Lander (x 3)	Seppe	
Larissa	Siebe (x 3)	
Lars (x 4)	Sien	
Laura	Sienna	
Laure	Solange	
Leander	Thibe	
Leentje	Thomas (x 2)	
Levi (x 3)	Timon	
Liam (x 2)	Toon	
Lien	Unique	
Lieze	Wout	
Lisa (x 2)	Xander	

Groot Nederlands Dictee 2009

106 Wim Corstjens

Selectie

Zaterdag 14 februari vonden de preselecties plaats op 73 plaatsen in Vlaanderen, Brussel, Nederland en Luxemburg. Niet minder dan 9 000 jongeren en volwassenen deden mee. Wie de minste fouten maakte, ging naar huis met een stapel prijzen. Dit evenement werd in Maaseik voor de zesde keer georganiseerd en gaat afwisselend door in het Kruisherencollege en in het Koninklijk

Atheneum.

Dit jaar hadden zich in College 2 158 deelnemers ingeschreven en deden er uiteindelijk 140 mee.

Hier zijn de winnaars:

Miniemen – 3de graad LO – 1 deelnemer

1. Sofie Jonck 84/100
Kromme Kamp 5 Maaseik

Cadetten – 1ste graad sec. ond. - 40 deelnemers

1. Jaël Vergoosen 94/100
Ketelstraat 21 Maaseik
2. Robbe Saesen 91/100
Maaseikerlaan 91 Maaseik

Scholieren – 2de graad sec. ond. - 72 deelnemers

1. Scott Gonnissen 87/100
Waterlozeweg 108 Neeroeteren
2. Didier Martens 85/100
Tweede Straat 13 Maaseik
3. Marlies Willen 84/100
Toekomststraat 39 Kessenich
4. Femke Keeren 82/100
Hoogstraat 19 Thorn

Junioren – 3de graad sec. ond. - 19 deelnemers

1. Brecht Jonckers 87/100
Drievекkenweg 80 Maaseik

Liefhebbers - 6 deelnemers

1. Johan De Ryck 78/100
Karpermolenstraat 6/24 Hasselt

Specialisten - 2 deelnemers

Edward Vanhove 93/100

Borglaan 10 Maaseik

Finale

De 25 beste “spellers” van elke reeks zijn persoonlijk uitgenodigd voor de nationale finale van het Groot Nederlands Dictee op 21 maart 2009 in het Vlaams Parlement in Brussel. Van de deelnemers in Maaseik gingen er drie naar deze finale: Jaël Vergoosen behaalde bij de cadetten de 15-de plaats met 11 fouten. Edward Vanhove behaalde bij de specialisten de 6-de plaats met 8 fouten en de Nederlander René Dijkgraaf behaalde bij de specialisten de 22-ste plaats met 34 fouten. Frieda Van Wijck las het dictee voor de specialisten en liefhebbers.

Van links naar rechts: Edward Vanhove, Johan De Rijck, Brecht Jonkers, Didier Martens en Scott Gonnissen.

Frieda Van Wijck las het dictee voor.

De volgende deelnemers hebben buiten wedstrijd deelgenomen: Jaak Hoedemakers (Maaseik: 27 fouten), Bert Jansen (Bussum, NL), Jozef Lamberts (Bonheiden: 19 fouten), Rein Leentfaar (Breskens, NL), Elsie Ribbens (Zottegem), Leen Ribbens (Zottegem), Johan Santy (Kortrijk), Eftimios Tsokos (Houthalen Helchteren), Noël Van Melckebeke (Nukerke, Maarkedal). De redactie wenst Aan allen een dikke proficiat!

Juryleden van het Maaseiker Davidsonfonds: Maddy Rosvelds en Reinhilde Claes

Verhalen van oud-pensionaires van de ursulinen

Tony Van Wijck

Wij ontvingen enkele interessante verhalen van dames die in hun jeugdijaren in het pensioonaat van de ursulinen verbleven hebben. Wij publiceren een drietal getuigenissen hieronder. Tevens doen wij een nieuwe oproep tot oud-internen van het "Groot Klooster" om ons nog meer herinneringen op te sturen uit hun kostschooltijd. Graag ontvingen wij ter inzage ook foto's. Dank bij voorbaat.

Op pensioonaat in de oorlogsjaren

108 *Simone Costens - Coolen*

De dreiging van oorlog hing in de lucht. Het was eind 1939, mobilisatie, een slechte economische en onrustige tijd. In 1940 werd ik twaalf jaar en de voorbereiding voor mijn plechtige communie was in volle gang. 's Morgens ging ik vanuit het Ven, waar ik op de Nieuwenhof woonde, met mijn fiets naar Aldeneik voor de catechismusles.

Kapelaan Brouwers (kruisheer)

Vervolgens ging ik bij de ursulinen naar school en 's avonds naar huis. Zondag 5 mei was de langverwachte dag van de communie eindelijk daar. Kapelaan

Brouwers (foto) had ons goed voorbereid. Thuis was alles in gereedheid gebracht voor het feest. Met mijn lange witte kleed aan werd ik voor één keer per taxi naar Aldeneik gevoerd. Ik voelde mij een echte prinses.

Mijn moeder was een prima kokkin en had een heerlijk feestmaal bereid voor de genodigden. De centjes die ik kreeg, werden opgespaard om nuttige dingen mee te kopen ingeval het oorlog werd. En het werd oorlog!

Op vrijdag 10 mei in de vroege morgen hoorden we geronk van vliegtuigen en een zeer luide knal als gevolg van de dynamitering van de Maasbrug, wisten we naderhand.

Ik zag de onrust in de ogen van mijn pa. Hij had af en toe verteld over het front in '14-'18, waarvan hij blijvend de gevolgen droeg. Moeder maakte voor ieder van ons een pakje klaar met het hoognodige aan kleding, ingeval we moesten vluchten.

Ik was niet te troosten, ook mijn jongste broertje was doodsbang. Wij zouden nooit van onze thuis weggaan!! De Duitse soldaten trokken zonder al te veel kabaal ons landje binnen, maar bleven hier wel vier jaar.

De beperkingen en tekorten stapelden

Sport en spel in de "Engelse Hof".

Ik zou om de twee weken naar huis mogen.

Al mijn bezittingen werden ingepakt in een wissen mand, zoals je die nu misschien nog op een antiekmarkt vindt. Mijn oudere zus Mia bracht mij per fiets naar het 'Groot Klooster', zo heette dat toen. Zij fietste met twee fietsen naar huis. De grote poort ging dicht en ik bleef een beetje verweesd achter.

zich op, geboden en verboden werden strenger en strenger. Aan eten hadden wij gelukkig niets tekort, maar andere noodzakelijke dingen moesten we missen. Zo kon je banden voor de fietsen niet meer kopen. Wat was het alternatief? Dan maar te voet. Ik was een zwak kind en veelvuldig ziek; dat voetenwerk zou voor mij een te grote inspanning zijn. En zo kwam het dat ik in het pensionaat belandde.

Mijn eerste keuze was het Heilig Graf in Kinrooi, maar in Maaseik bij de ursulinen was mijn nichtje ingetreden als non. Dus werd het Maaseik.

De voorbereidingen konden beginnen. Kleren, ondergoed plus handdoeken moesten genummerd worden. Onze uniform was een donkerblauwe, geplooid rok en een donkerblauwe bloes met marinekraag. Door de week droegen we hierover een zwarte schort.

De refter van ursulinen

's Avonds werden we naar de slaapzaal gebracht waar we ons chambrette aangewezen kregen. Een chambrette bestond uit houten tussenschotten, langs boven open, met aan de voorkant een wit gordijntje om 's avonds dicht te trekken.

Een matras op een brits was ons bed. Voorts stond in die chambrette een stoel en een nachtkastje met daarin een po en erbovenop een waskom. Veel privacy was er niet: elk zuchtje, kuchje, windje of plasje van je buur kon je horen. Ik had er iets op gevonden om het geluid van het plassen in de po te dempen. Als je die op het bed zette, ging alles geluidloos!

Die eerste avond verging ik van heimwee. Ik miste mijn eigen gezellige kamertje, de knuffel van mijn moeder als ze mij in het bed stopte en nog zoveel meer, kortom, 'mijnen thuis'. Ik had heimwee en viel wenend in slaap. 's Morgens kwam de zuster die bij ons op de slaapzaal sliep, alle gordijntjes opendoen. Wij stonden op, trokken de gordijntjes terug dicht om ons te wassen en aan te kleden. In groep wandelden we naar beneden om in de kapel de mis bij te wonen. Nadien trokken we naar de refter voor het ontbijt. Het oorlogsbrood gaf ik aan de stadskinderen die bij mij aan tafel zaten; zij waren blij met mijn rantsoen.

Ikzelf kreeg van het van thuis

meegebrachte boerenbrood. Ook het stukje spek kwam van bij ons thuis. Dan gingen we naar onze klas. Internen en externen zaten samen.

Van de lesgeefsters herinner ik mij nog mère Relinde, juffrouw Nelly Hendricks en mère Godelieve. Er waren er voorzeker nog meer.

Als we 's middags aan tafel zaten, aten we in stilte en met mes en vork, iets wat thuis niet gebruikelijk was. Meer dan eens was het wortelsoep, een dikke zoete oranje pap die ik met moeite door mijn keel kreeg. Mère Françoise had dat in de gaten en bleef naast me staan tot alles binnen was. Brrrrrr... moeders soep was beter! Voor het vieruurtje lagen de boterhammen klaar op ons bord: enkele sneetjes oorlogsbrood doorweekt met kunsthoning. Daarna was het studietijd onder toezicht. Na de studie mochten we nog even ravotten over de speelplaats en dan was het tijd voor het avondeten. Dat bestond meestal uit pap die mij goed smaakte. Soms kregen we broodpudding, die iedereen graag lustte, zelfs de kakkerlakken. Het avondgebed werd in de kapel gebeden. één avond per week moesten we ons

laten nakijken op luizen. Eén voor één schoven we aan op een stoel onder een lamp, en met onze luizenkam zocht de zuster naar mogelijk ongedierte in onze haren.

De vrije namiddag was 's donderdags. Dikwijls speelden we dan in de Engelse tuin. Er stond een grote schommel. Het balspel dat we speelden, noemden we 'gaere'; het was de bedoeling de tegenspelers zo hard mogelijk te bekogelen met de bal, zodanig dat ze de bal niet konden pakken.

Af en toe deden we een wandeling. Ik herinner me dat we een keer langs de Maas liepen richting Aldeneik. We waren ter hoogte van de boerderij 'Klauwenhoof' (bij Karel Hons), toen de sirenes begonnen te loeien in Maaseik. We hoorden geronk van vliegtuigen. Iedereen begon te rennen en zocht beschutting op de boerderij. We zaten er muisstil, en met kloppend hart werd het afblazen van de sirenes afgewacht. En dan maar weer terug naar school. Het gebeurde meermaals dat er 's nachts bomalarm was. Dat was pas erg, uit uw diepe slaap gewekt worden. Soms moest

110

De ziekenzaal

de zuster mij wakker schudden en besefte ik niet wat er gebeurde. Ze hing de deken rond mijn schouders en riep: "Vlug, vlug, naar de kelder". Dan wist ik het weer en hoorde die akelige sirenes. De schrik sloeg me om het hart. Alle kinderen en ook de nonnes renden de trappen af, en het waren véél trappen tot in de kelder van het klooster. Daar werd dan samen gebeden, gezongen en tussendoor geluisterd naar eventuele geluiden van buitenaf.

We baden en zongen met tranen in de ogen. Het was moeilijk om nadien opnieuw de slaap te vatten, steeds denkend aan thuis. Zouden zij ook in de schuilkelder zitten? Er zal toch niets gebeurd zijn? Om de twee weken mocht ik naar huis om wat propere kleding en wat proviand.

's Maandagsmorgens bracht mijn broer Jan me terug naar het pensionaat. Hij was telkens bedroefd als hij me daar achterliet. We konden immers niet meer samen spelen en ruziën zoals dat gewoonlijk gaat tussen broer en zussen. Als het winter was, werd ik nogal eens ziek. Dan lag ik op de infirmerie van het klooster. Dat was in het 'Slot', waar we normaal niet mochten komen. Ik had dan hoge koorts met als gevolg dat ik de volgende zaterdag niet naar huis mocht, maar ik werd goed verzorgd door soeur Juliana, die ziekenzuster was geweest in Congo. Zij was altijd opgewekt en blij. Met haar moederlijke zorg en een lekker tussendoortje bracht ze mij weer spoedig op de been. Stilaan raakte ik gewoon aan het pensionaatsleven met zijn regelmaat, zijn goede en minder goede ervaringen. Het schooljaar '43-'44 liep ten einde. Het lager middelbaar was voorbij. Mijn gezondheid was maar zo zo en de behandelende arts raadde mij aan om thuis veel in de openlucht te werken. Dat is mijn gezondheid ten goede gekomen en heeft ervoor gezorgd dat ik mijn doel om verpleegster te worden toch heb kunnen verwezenlijken.

Herinneringen aan mijn pensionaat bij de ursulinen.

Frieda Van Wijck

Ik kan nog altijd geen 'bonsoir' zeggen, zonder er in stilte 'mère Emmanuelle' achteraan te denken. Daar stonden we, iedere avond in de kleine zaal, alle vijftien op een rij, richting deur. Wij, dat waren "de kleintjes", de kinderen die nog naar de lagere school gingen. Het merendeel van de "pensionnaires" in de jaren 1950 waren scholieren van de middelbare school. Die vielen onder een ander regime. Wij, de kleintjes dus, stonden onder de hoede van mère Emmanuelle, tot 's avonds. Op klokslag 8 uur werd er afscheid genomen met de pantoffels in de rechterhand en het hoofd naar links

111

zuster Machtilde, Anne Droshout

gewend, in de richting van de ietwat zwaarlijvige mère, die zich na het afleggen van de geloften "Emmanuelle" had laten noemen. Wist zij veel van films die later zouden volgen. Na het "*Bonsoir mère Emmanuelle*" nam mère Machtilde de wacht over. Zij begeleidde ons langs de wenteltrap naar boven, naar de slaapzaal.

Wij woonden wel in Maaseik, maar 'ons ma' was zwaar ziek. Vandaar dat we bij mevrouw Kraewinkels blauwe rokjes en een blauwe jas kregen aangemeten en een schort van blinkend zwart satijn, met van voor twee plooiën links en twee plooiën rechts. En knopen en een strik achteraan (foto). Zo kwamen mijn zus, 6 jaar, en ik, 8 jaar, in het pensionaat van de ursulinen terecht.

112

In het pensionaat werd veel gebeden: 's morgens vroeg drie weesgegroeten voor de 'chambrette', daarna de mis, dan een gebed bij het ontbijt en vóór het middagmaal. Na het eten volgde een

Franse onzevader en weesgegroet voor het Mariabeeld van de kleine zaal. In de maand mei, bij schoon weer, werd dat een volledige rozenkrans voor het Mariabeeld in de Engelse tuin. Weer bidden vóór het vieruurtje, dan lof - inclusief wierook en het tantum ergo -, 's avonds een gebed bij het avondeten en dan nog eens drie weesgegroeten geknield voor de 'chambrette', net voor het slapengaan. Kortom, God en Onze-Lieve-Vrouw kwamen ruim aan hun trekken.

Mère Françoise deed 's middags de tafel van de kleintjes in de refter. Mère Françoise (foto 2781: 1922-1927, derde rij, derde van links) zei niet veel. Als ze iets zei, was het vaak in het Frans. Zij bad ook het 'Je vous salue' 's middags voor het Mariabeeld in de kleine zaal; zij legde de albe van de kapelaan in plooitjes en zorgde voor het witgoed op het altaar. Ik vond het een ietwat droevige mère. In de refter schepte ze zwijgzaam

Mère Emmanuelle met op de eerste rij: ?, ?, Nelly Simons, ? gezicht verborgen, ?. Op de tweede rij, ?, Frieda Van Wijck, Cecile Wijckmans, Margriet Op 't Roodt, ?, Elvia Van Rumst. Op de derde rij: Hilda Van Wijck (met handje voor haar mond), ?.

aardappelen en groenten op onze borden, de aardappelkom met de linkerhand tegen haar maagdelijke borst gedrukt, die ook al niet veel voorstelde, en de scheplepel in de rechterhand. Mère Françoise was mager en kouwelijk en ze had een druipneus. Zo'n neusdruppel van mère Françoise begon klein, werd stilaan groter, bengelde even en viel dan naar beneden. Dat proces werd aan tafel met ingehouden afgrijzen in de gaten gehouden en er was een zekere opluchting als de aardappelen waren uitgedeeld vóór de druppel viel. Over het eten als zodanig mochten we niet klagen: het brood, de eierkoeken en de pruimentaarten van mère Martine, die de bakkerij deed, waren echt lekker. Iets anders was het met vleesgerechten. De gehaktballen, die weliswaar gehakt vlees maar ook kraakbeen bevatten, dat bij het kauwen soms tussen je tanden wegsprong, waren geen topper. Als mère Françoise even niet keek, werden ze in een lepel onder de tafel doorgegeven tot bij Marja, een gezond boerenkind dat werkelijk alles lustte. Anders was het blijven zitten tot het bord leeg was en dan werden die ballen er niet appetijtelijker op. Soeur Angèle, als 'soeur' een categorie lager dan een 'mère', deed de tuin. Zij was een ietwat schonkige vrouw met grote handen. Ze moet vooral veel plezier gehad hebben van haar rabarberplanten, want iedere dag om vier uur, zomer en winter, stonden in de refter boterhammen klaar en grote witte kommen met rabarbercompote. Dat moeten ongelooflijke opbrengsten zijn geweest. Vrije tijd werd grotendeels doorgebracht in de studie. Na het huiswerk gaf mère Emmanuelle Franse les. Het klooster, met een moederhuis ergens in Luik, was nog erg Franstalig. Op vrije schoolnamiddagen was enig vertier toegelaten: een wandeling bij mooi weer, borduren bij slecht weer, tenzij mère Kunigonde toezicht had. Lang heb ik gedacht dat zij haar naam

zelf had uitgevonden, maar volgens mère Machtilde was er een heilige die ook zo heette. Trouwens, mère Kunigonde was van Duitse afkomst. Dat volstond voor ons als uitleg. Mère Kunigonde was een verwoede kaartster, gespecialiseerd in 'Sjaskäär'. Drie kinderen mochten met haar meespelen, de rest moest zich bezig houden met het minder gesofistikeerde pesten. Wij spraken haar naam uit zonder eind-e, want dan rijmde het op "stront" en "kont", en daar moesten wij toen geweldig om lachen. Over stoelgang hadden mère Kunigonde en mère Emmanuelle trouwens duidelijke meningen. Eén keer per maand scheurden we een stapel kranten tot wc-papier. Eén krantenpagina leverde 16 blaadjes op. Per beurt kreeg je er drie. La Libre Belgique - want andere kranten lazen de 'mères' niet - was gedrukt op erg glad papier. Het blaadje opfrommelen voor gebruik hielp een beetje, maar proper werk kon je er toch niet mee afleveren. Volgens mère Emmanuelle was het een kwestie van gezondheid: wie gezond was, had een consistente stoelgang die proper afgeknepen kon worden. Dan had je eigenlijk geen papier nodig. Het woord 'jeugdtrauma' moest toen nog worden uitgevonden. Mijn pensioonaatjaren hebben relatief weinig littekens nagelaten, al welt er wel eens een 'tantum ergo' in mij naar boven als ik wierook ruik. Ik ben intussen ook geneigd de relatie tussen een goede gezondheid en een consistente stoelgang te aanvaarden.

Bonsoir mère Emmanuelle!

Het kostschoolleven bij de ursulinen vanaf 1950 tot einde 1954

Yvonne Tiesters

Het stond vast dat ik na mijn lagere studies in Opoeteren in 1950 naar het internaat van de "Religieuze Ursulinen" - dat was de benaming van het klooster in de Boomgaardstraat in Maaseik - zou gaan, temeer omdat mijn moeder daar een nicht had, soeur Hubertine. Zij was de bakker, maar dat wist ik toen nog niet. Later vernam ik ook dat ze "Hubke" genoemd werd.

Vol angst werd het einde van de grote vakantie afgewacht, want niemand mocht naar huis vóór Allerheiligen en de zusters waren vreselijk streng. De ene week moesten wij Nederlands spreken, de andere week Frans. De Franse taal werd in die tijd op de 'boerenbuiten' in de lagere school niet onderwezen. Het waren allemaal beangstigende voorspiegelingen. Over die 'boerenbuiten' werd trouwens heel erg minachtend gedaan.

Er waren ook 'meidekens'. Die woonden daar in de kelder en moesten ons, 'pensionaires', bedienen aan tafel. Ze moesten op de slaapzaal onze 'waskom' leegmaken en proper houden. Ze moesten poetsen, boenen, vegen, kortom alles.

Nog een vreselijke onwetendheid: wie moest je betitelen als 'mère' en wie als 'soeur'? Werd een 'mère' aangesproken met 'soeur', volgde onherroepelijk een berisping. In het andere geval was dat van weinig betekenis.

Onze slaapzaal was verdeeld in 'chambrettes' met aan de voorkant een gordijn. Mère Andrée deed er de bewaking; na het avondgebed op de knieën vóór onze 'chambrette' (foto) moesten we het bed in, liggend op onze rug met de handen boven de deken. Op een avond is er iemand gestraft. Zij stond op het bed en kon zo over de schutting nog vlug iets zeggen aan haar

De "chambretten"

vriendin naast haar, maar net op dat moment kwam mère Andrée goede nacht wensen. Zij werd onmiddellijk 'verbannen' naar het uiterste hoekje van de slaapzaal, want zij was 'onkuis' en 'lesbisch' (dat woord kenden wij toen nog niet, maar dat werd toch bedoeld). Ondertussen waren we al 15 tot 16 jaar oud.

Eenmaal per jaar vond er een retraite plaats gedurende een ganse week. Een pater passionist van Diepenbeek kwam preken. Weken op voorhand werd over niets anders gesproken. In die week mochten we helemaal niet praten. Eén dag mochten er vragen gesteld worden, en die werden gesteld en wel zo erg dat de pater passionist geen antwoord meer wist en met de vuist op de preekstoel sloeg, een welkome afwisseling. Eenmaal in de maand kregen we de toelating om in de stad naar de bibliotheek te gaan. Dit was alleen toegestaan aan de ouderen. We waren toen al 17 jaar. De boeken waren toen gegroepeerd in de nummers I, II, III en IV. De boeken van de groepen I en II waren streng verboden lectuur, die van III en IV mocht iedereen lezen. Ik had het aangedurfd een verboden boek mee te nemen. Het werd mij

Ursulinen na Pasen 1959.

Van boven naar beneden en van links naar rechts

Z. Clotilde-Angèle (Peeters) - Z. Rodolpha (Paumen)—Z. Germaine (Gronewald) - Z. Tarcisius (Peeters) - Z. Agnes (Goossens) - Z. Martina (Knoops) - Z. Martha (Rakels) - Z. Antonia (Vandenheuvel) - Z. Mathéa (Versleegers) - Z. Hedwig (Vandesande) - Z. Hubertine (Mulders) - Z. Elisabeth (Ceusens) - Z. Aloysia (Nysen) - Z. Hélène (Indekeu) - Z. Conégande (Aufferheide) - Z. Monique (Aerden) - Z. Lutgarde (Polders) - Z. Leonarda (Verstegen) - Z. Laurence (Van Hoef) - Z. Xavier (Petit) - Z. Mechtilde (Droshout) - Z. Paula (Jaspers) - Z. Gonzaque (Vandenborn) - Z. Antonia (Janssen) - Z. Emanuel (Timmermans) - Z. Françoise (Lemmens) - Z. Stephanie (Kunnen) - Z. Anna (Hoedemakers) - Z. Relinde (Peeters) - Z. Antoinette (De Roock) - Z. Anselma (De Kock) - Z. Gerarda (Borgers) - Z. Suzanne (Op 't Roodt) en Z. Crescentia (Segers).

prompt afgenomen en wat volgde was een straf: de volgende keer mocht ik niet mee.

De wekelijkse wandeling vond plaats op de vrije namiddag (woensdag of donderdag), steevast naar Heppeneert of Aldeneik, met twee naast elkaar en de handen op de rug.

Eenmaal in de week kregen we een 'snoepje', dat was een blokje chocola of een speculaasje, dat we dan ook nog zelf moesten meebrengen van thuis.

In de rabarbertijd was het feest, dan aten we zoveel witte boterhammen met rabarbermoes totdat we niets meer op kregen.

Mère Godelieve regeerde al die jaren (dat waren er voor mij vijf) met zeer, zeer strenge hand. Eenmaal heeft ze geroepen of 'geschreeuwd' door de gangen: "Als een kostschool niet is voor

meisjes wat een kazerne is voor jongens, dan is alles nutteloos!"

Eén van de vele beleefdheidsregels bestond erin: "Men moet aan tafel zitten op het puntje van de stoel, zodat er een grote hond kan achter zitten."

Ondanks al deze strengheden en reglementen hebben we daar toch een prachtige algemene ontwikkeling meegekregen.

We hadden ook een lied gemaakt. Dat werd alleen gezongen als niemand het hoorde. We vonden hier en daar toch wel een paar minuutjes om het stiekem te kunnen zingen:

*Treurig is het kostschoolleven, faria
Was ik maar bij mijn moeder gebleven, faria
's Morgens zijn de nonnen saai
's Middags is het vlees te taai,
Faria, faria, fariaho!*

116

1956 - Zangkoor Ursulinen olv. Zuster Godelieve

Vlnr:

Lutgarde Kemp, Lydia Coenen (DIs), Miet Haeldermans (Msk), Jeanne Berghmans (Ogb), Madelaine Croymans (Ogb), annie Wieërs (Gst), Colette Kraewinkels (Msk), Cardinaels (Ogb), ?, Jeske Coolen (Msk), Godelieve Claessens (Ogrb), Fina Bijmens (Ogb), Mimie Aendekerck (Adn), Nicole Hoogsteijns (Lpb), ?, Mady, Els Berghmans, E.Z. Godelieve

Vastelaovend, een halve eeuw geleden

Martin Boonen

Carnaval vieren doet men in Maaseik al vele eeuwen. Wie daarover meer wil weten, kan best het nummer 3/4, jaargang XII (1981) van 'De Maaseikenaar' opzoeken, het exemplaar eens herlezen en vaststellen dat *Vastelaovend* een oeroude traditie is in onze stad.

Gedurende de oorlogsjaren 1940-1945 was het gehele evenement echter door de Duitse bezetter verboden, maar, eenmaal bevrijd, voelden de Maaseikenaars bij het begin van de vasten weer de atavistische kriebels in hun bloed en werden de "mómmegezichte" weer bovengehaald. De overheid was er echter in die eerste jaren na de oorlog niet 100% gerust in. Zou het niet tot ruzies of afrekeningen komen tussen "zwart" en "wit"? Er leefden nog zoveel emotionele spanningen onder de bevolking en daarom achtte ons stadsbestuur het broodnodig strenge maatregelen en voorzorgen te treffen. Het was natuurlijk fijn meegenomen als die veiligheidsmaatregelen ook nog de stadskas deden rinkelen en geld in het laatje brachten. We laten hier de belangrijkste punten

volgen uit het politiereglement van 1948.

Op zondag en maandag met carnaval moesten alle drankgelegenheden om 2 uur 's nachts ontruimd en gesloten zijn, op dinsdag zelfs nog een uur vroeger. Maskers waren toegelaten, maar onder één voorwaarde: de gemaskerde moest "ter hoogte van de borst" een groot zichtbaar nummer dragen, waardoor hij voor de politie én het publiek herkenbaar bleef. Dit beruchte nummer moest worden afgehaald op het politiecommissariaat, waar de identiteit van de drager werd genoteerd. Het nummer was verkrijgbaar tegen de prijs van 10 frank, in die tijd de prijs van twee pinten bier. Wie zowel op maandag als op dinsdag de carnavaleske bloempjes wilde buitenzetten, moest twee verschillende nummers kopen. En *foetelen* was niet mogelijk, want de nummers voor maandag en die voor dinsdag verschilden van kleur. Wie

117

Neet te kenne

betrapt werd met "mómmegezich" maar zonder nummer, kon rekenen op een gratis logies van één tot zeven dagen in een Tongerse cel en een boete van 1 tot 25 frank, "of met een dezer straffen".

In 1951 werden de avondlijke activiteiten van de carnavalsvierders enigszins verlengd. Op zondag met carnaval mocht er gehost worden tot 2 uur 's nachts, maar op maandag tot 3 uur. Op dinsdag moesten de cafés om 1 uur al dicht, want de dag daarop moest er weer gewerkt worden. De prijs van een nummer was nog steeds 10 frank, maar jeugdigen jonger dan 16 jaar mochten na 20 uur geen masker meer dragen. De jaren daarna, van 1952 tot 1956, werd de verplichting tot het dragen van een nummer voor gemaskerden ook toegepast op alle deelnemers aan de carnavalsstoet met Halfvasten, en voor de toeschouwers werd het zelfs verboden een "mómmegezich" te dragen.

In 1963 moesten de maskers af om 12 uur 's nachts.

Nog in 1964 was het strikt verboden "kleding te dragen strijdig met de goede zeden of kwetsend voor de erediens, de openbare overheden of bevriende staatshoofden".

En nu? Een halve eeuw later zijn de tijden drastisch veranderd. Alles mag. Nummers? Die zijn er niet meer nodig, behalve als je aanschuift in een grootwarenhuis.

Toen, gewapend met een nummer en feestelijk uitgedost, kon het feest beginnen bij *Depóng in de Beurs*, bij *Zjef van Jaan* op het Kerkplein, bij *Lyda* of bij *Jap Aendekerk* op de Bosstraat, bij *Neer van de Boeën* op de Bleumerstraat, bij *Mèjus Poukens* of *Baer Vanminsel* aan de Bospoort, bij *Graad* of in de *Blawwe Zaal* op het Bat...

Alaaf

Wouter Wetzels

Aafstand

*mèt de naas d'rop
en de han d'raan
mèt de veuj d'rin
en de kop in de wolke*

*tot aan d'n oeëre
dèk zelfs tot hieëlemaal d'ruber
soms beseffend
bedènkend
geit ouch dit weer uver?*

*en toch
midde d'rin
recht d'rvuur
uveral rónnd diech
óngèr diech
boeëve diech*

*waat wils se den
de zujs niks anders
wils niks anders
zuls niks anders*

*en plots
dae aafstand
zóngèr te weite
det hae d'r is*

*de nudige aafstand
het besef*

Maaseikenaren wandelen de Kennedy-Mars 2009

Wim Corstjens

Traditiegetrouw wordt paaszaterdag de Kennedy-Mars gewandeld. Het vertrek is 's ochtends vroeg in Sittard en de afstand bedraagt 80 km. De wandelaars doen ook Maaseik aan en worden hier enthousiast onthaald door de scouts en "zate hermeni-jkes".

President Kennedy zei in 1963 dat de meeste welvaarts mensen niet meer in staat waren om 50 mijl, oftewel 80 km, ongetraind binnen 20 uur te lopen. Om te laten zien dat hij dat nog wel kon, liep zijn broer Robert Kennedy samen met een groep vrienden die 80 km. Vele Amerikanen volgden dit voorbeeld. Het werd een rage die oversloeg naar Engeland. Nadat de Nederlandse TV daarvan beelden liet zien wilden een aantal Sittardenaren een poging doen.

119

De Maaseiker deelnemers op 11 april 2009.

Nummer	Naam	Voornaam	Hoeveel keer	Afmeldtijd
53	Hendrixx	Tony	17	16:30
174	Gielen	J.	20	17:29
201	Heijnen	Vital	01	17:38
271	Peeters	Raf	02	17:59
324	Neijens	Eddy	04	18:14
348	Damiaans	Jean	03	18:20
513	Wijnen	Guy	02	18:53
526	Wijnen	Peter	03	18:55
533	Surleraux	Mark	05	18:56
940	Janssen	Jaak	02	19:55
948	Frantzen	Sandrien	01	19:55
952	Lemmens	Jaak	02	19:55
958	Hoedemakers	Hugo	09	19:55
1213	Janssen	Mario	01	20:22
1276	Brouwers	John	05	20:31
1278	Brouwers	Kurt	06	20:32
1285	Zegers	Evert	03	20:32
1466	Plaghki	Henrik	03	20:54
1678	Tiems	Dave	01	21:28
2005	Jessen	Joerie	01	22:28
2044	Sniekers	Stan	01	22:32
2150	Verbeek	Jozef	02	23:05
2151	Schroijen	Marie Jacqueline	01	23:05
2155	Coun	Marinette	01	23:06

De motor achter de organisatie van de Kennedy-Mars is al vele jaren de familie Van der Loo. Als zeventienjarige was Ad van der Loo in 1963 één van de vier initiatiefnemers van de eerste Kennedy-Mars Sittard.

Elk jaar schrijven tientallen Maaseikenaren zich in, trotseren vaak pijnlijke blaren en verkrampde spieren. Maar de ambiance en de aanmoedigingen van duizenden enthousiaste toeschouwers langs de route zorgen ervoor dat de meesten weer in Sittard, binnen de tijd, aankomen. Bezorgde familieleden zorgen voor oppeppende bevoorrading en, als de eindmeet wordt gehaald, voor een bos bloemen en een verfrissende pint.

120

De resultaten worden al enkele jaren elektronisch geregistreerd. Men vindt ze op de website van de KM (www.kennedymars.org). De redactie van De Maaseikenaar feliciteert alle Maaseiker deelnemers van harte voor hun sportieve prestatie!

Uit oude kranten.

Tony Van Wijck

De heer M. Daemen, oud-stadsbibliothecaris, bezorgde ons een aantal uittreksels uit het weekblad "DE ONAFHANKELIJKE DER PROCINCIE LIMBURG" Uitgegeven door M. Ceysens, Demerstraat Hasselt, tussen 1850 en 1914.

In het blad van zondag 9 maart 1902 lezen we:

Maandag heeft het Hof van Assisen van Limburg zich bezig gehouden met de zaak ten laste van den genaamden Jacobus Cuypers van Maeseyck, bijgenaamd "den Wolkonijn". Hij werd beticht den 20e november 1901 te Gruitrode een misdaad van verkrachting met geweld en bedreiging te hebben gepleegd op den persoon van Maria Helena de Koning, alsdan meer dan 14 jaren oud. Hij zou ook de Rijkswacht aangevallen hebben. Betichte werd tot de maximum straf verwezen, zijnde tien jaren opsluiting.

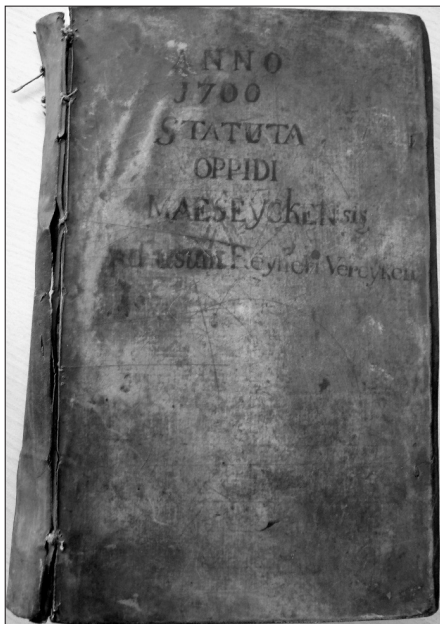
In het blad van zondag 30 september 1906:

M. Jos Gielen, stadsarchivist, heeft zijne beroemde verzameling handschriften en miniaturen aan de Koninklijke bibliotheek van België ten geschenke gegeven.

Een nog onbekend statutenboek van Maaseik ontdekt

door A.M.P.P. (Guus) Janssen

Bij het herordenen en inventariseren van het honderden meters tellende Bisschoppelijke Archief te Luik stootte de nieuwe bisdomarchivaris Christian Dury op diverse ongenummerde dossiers en registers, die object van onderzoek

vormden voor zijn helaas te vroeg overleden voorganger André Deblon. Zo ontdekte hij begin april 2009 een statutenboek van de stad Maaseik. Het blijkt een uitgebreide heruitgave te zijn van het statutenboek, dat in november 1610 in handschrift gepubliceerd werd door schout Goerten van den Steijn. Dit boek werd in februari 1612 al in een meer omvangrijke versie heruitgegeven en zou nog diverse latere edities kennen (tot 1663), waarvan er enkele zich in Hasselt bevinden {1}. De in Luik nieuw ontdekte editie stamt uit 1700 en was bestemd voor burgemeester Reyner Vereyken, gezien de titel: *Anno 1700 Statuta oppidi Maeseckensis ad usum Reyneri Vereyken*. Het bevat statuten en regels die in de stad van kracht waren, maar ook verordeningen van de Prinsbisschop en juridische uitspraken, die voor de stadsbestuurders belangrijke jurisprudentie vormden. Dat ook na 1700 nog in het boek geschreven is, blijkt uit een tweetal chronogrammen: jaarspreuken, waarbij de optelling van de Romeinse cijfers een jaartal oplevert. Voor in het boek leest men de spreuken:

*Craghs en VrelCken borgeMeesters ock raedt
bestlere goDt Int reght tot ellks baedt*

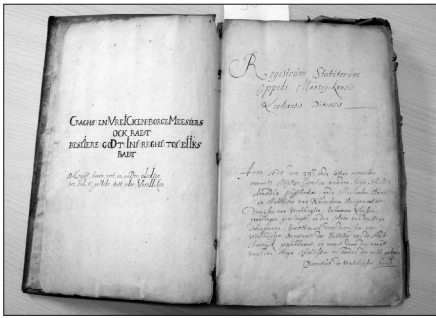
*beCraght haere noot en anDer pLelten
soo saL 't geMeln best nlet Verellcken*

Beide spreuken leveren het jaartal 1710 op.

Dergelijke spreuken treft men ook nog verderop in het boek aan. Ditmaal hebben ze betrekking op de stadsbrand van Maaseik in 1684:

*Ut faber eXpLoDit MoseCae eXortUr IgnIs
Vertaling: Zoals de smid het uitdrijft,
ontstaat in Maaseik het vuur.*

*InDoLUIt ferVens MaseCa eXUrItUr Igne
Gloeïend is Maaseik in smart geraakt: het
wordt verzengd door het vuur.*

Enkele excerpten uit het statutenboek.

Registrum Statutorum Oppidi Maseijkensis

Leodiensis Diocæsis

Anno 1610 den 29 ende lesten novembris overmits Mr. Goerten Vanden Steijn, scholtis, Arnoldus Puijtlinck ende Michielen Bex, Burgermeesteren, Matteusen Van nederhoven, Dionijsen van Winthuijsen, Johannens Lensen, Gerlingen Gerlinghcx ende den selven vanden schepenen eerstmael door Dionijsen Van Winthuijsen, secretaris der Justitien ende Stadt Maeseijk, gepubliceert ende waert door den voorschreven Vanden Steijn, scholtis in hoeden gekeert. Was onderteijckent: Dionisius van Winthuijsen, secretaris.

Republiceert den twelffden ende vierthienden februarij 1612 overmits Mr. Goerten Vanden Steijn, scholtis, Willem Portegael ende Dionijs van Winthuijsen, Burgemeesteren, Winthuijsen en Vanden Steijn, Schepenen.

Gerepubliceert den 11 en 14 novembris 1612 overmits Mr. Goerten Vanden Steijn, scholtissen, Frans van Steensel ende Mr. Mattijs Lipsen, burgemeesteren, Dionijs van Winthuijsen, Jacob Kreeckers, Johannens Lensen ende Gerlingh Gerlinx, schepenen ende waert door den scholtis in hoeden gekeert.

243. Item dat oock niemant sich vervorderen sal die vander selver sieckden niet besmet en is dan die enige die daer toe gestalt werden op die selve pene in die sterfhuijseren te gaen ende die huijseren die met den sieckden besocht woorden te teijckenen met een wit kruijs dat men tselve van verrens openbaer mach sien op die pene voorschreven.
244. Item dat alle schippers met hunne schepen sij sijn geladen oft ongeladen den Merckschipper wijcken sullen aen die blauwe hant uijt die rechte vaert vander Bleumerpoorten totter maesen om dat mercktschip te laten laeden ende te lossen op die pene van drij golt gulden.
245. Item dat oock niemant sich vervorderen sal inder vaerten voorschreven soo die selve affgeteijckent is eijnige colen, holt, steijn oft anders te leggen dan te dienen tot den mercktschipper ende dat op de pene van drij golt guldens.
246. Item dat sich niemant vervorderen sal des avonts met een licht in eenige stellinge te gaen beesten te voeren oft anders, derssen, wannen, bocken, swongen met den licht dan met eene wael beslotene lanteerne op die pene van drij goltgulden.
247. Item dat sich niemant van wat qualiteit hij sij die eenige huijseren binnen deser stad hebben hun eijgen toestaende, oft van andere in hueringe genomen oft besittende sich vervorderen sal op eijnige solderen daer eijnige schoorsteenen door oft opgaen eenich ongedorsen coren met den stroo oft stroo, hoij, vlas oft desgelijckx te leggen noch oock andere te verhueren om des gelijcken daer op te leggen op die pene van drij golt gulden, tellicker reijsen tselve bevonden sall worden.

{1} De tekst van een onderdeel van deze statutenboeken, getranscribeerd door Mathieu Vandenbosch, is gepubliceerd op de-wit.net (met dank aan Wim Corstjens voor de verwijzing).

Advertenties uit het jaar 1900

Martin Boonen

Reclame en publiciteit zijn van alle tijden. Een oud spreekwoord zegt wel dat goede wijn geen krans behoeft, maar zelfs de fiere middeleeuwse ridder droeg bij het steekspel zijn uithangbord in de vorm van een oogstrelend en kleurrijk wapenschild met zich mee. En later in de steden droegen sommige huizen mooie

namen op gevelstenen of uithangborden die zeker als reclame bedoeld waren voor de handelaar of de vakman die het huis bewoonde.

Ruim een eeuw geleden zagen advertenties er minder kleurrijk uit en de handelaars moest het stellen zonder de creativiteit van copywriters. We laten hier enkele voorbeelden volgen die verschenen in de Maas- en Kempenbode van 19 augustus 1900 zodat onze lezers op de hoogte blijven tot wie in Maaseik zij zich moeten wenden voor artikelen zoals beugelballen, steenkool, likeuren of ellenwaren.

Steenkolen.

Zijn te bekomen beste vette en magere
steenkolen van eerste kwaliteit aan de
minst mogelijke prijzen bij

Henri Pernot-Damen,
Aldeneyck, Leeuwerik. t.o.

Hubert BEGAS

Cigarenfabriekant

Smeermaes. — *Extra fijne CIGAREN aan civiele prijzen.*

BEUGELBOLLEN.

Bij Mathieu Haeken-Dalemans,

Touwslager, Kerkstraat, 17, Maeseyck

zijn te bekomen gewaarborgde beugelbollen in Congo's hout van alle prijzen alsook alle soorten van touwwerk.

Visch-, Paarden- en Vogelnetten.

t. 31-12.

Depot van Likeuren

Bij L. Joosten-Droushoudt

—Eyckerstraat, Maeseyck—

te bekomen allerhande likeuren en genever aan matige prijzen, alsook yarkensyléesch alle Dinsdagen der week.

Totale Afverkoop

VAN

Ellewaren en gemaakt Goed
aan ongelooflijk lage prijzen
bij L. Daemen-Peters
Bleumerstraat, Maeseyck.